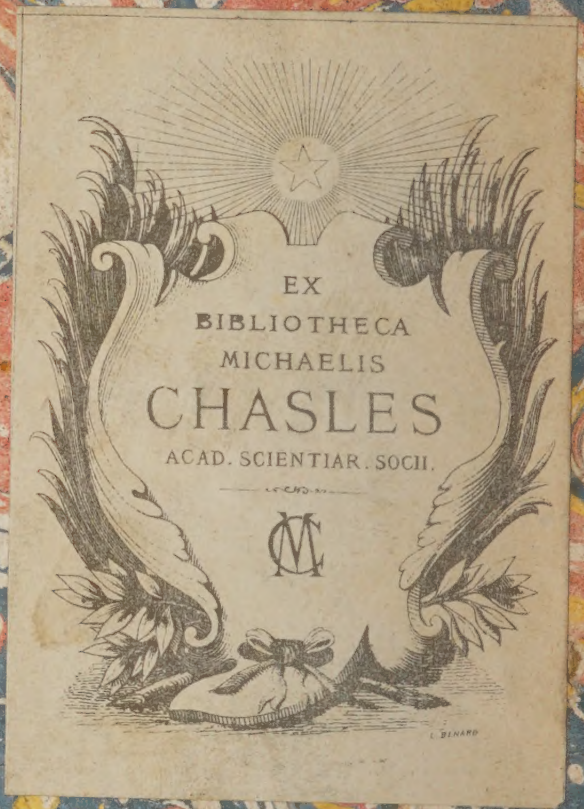
EX
BIBLIOTHECA
MICHAELIS
CHASLES
ACAD. SCIENTIAR. SOCII.
MC

CHA
ERUD

RB #2870

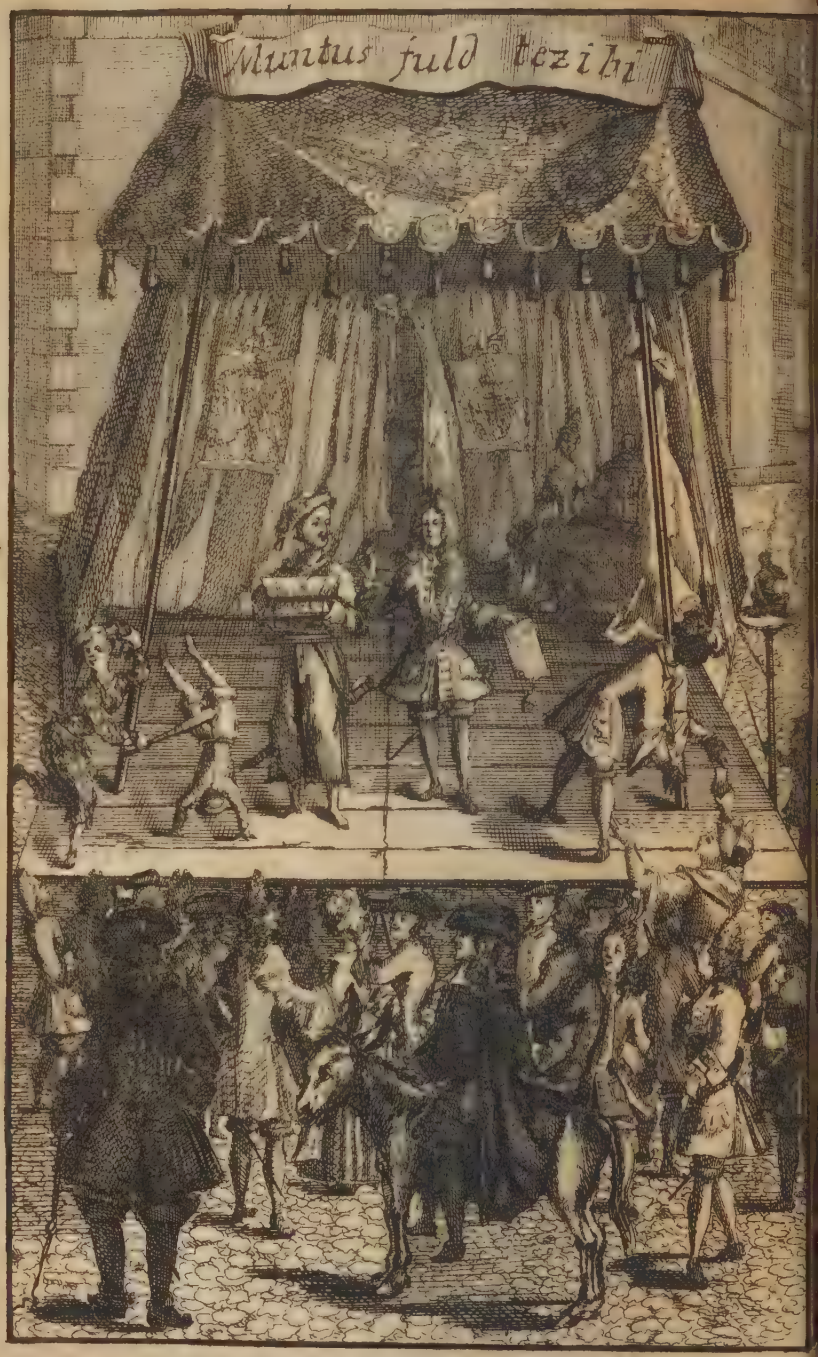
Muntus fuld tezibi

DE

CHARLATANERIA

ERUDITORUM

DECLAMATIONES

DUÆ;

AUTORE

J. B. MENCKENIO.

Ridendo dicere verum quid vetat?

LIPSIÆ,

Apud JO. FRID. GLEDITSCH & FILIUM,

M DCC XV.

Ad

Virum incomparabilem,

CHRYSOSTOMUM MATHANASIUM,

Criticorum h. t. Principem.

QUoi dono lepidam novam hanc
opellam,
Nugis ψευδοσόφων ineptiisque
Conditam? Tibi, docte Mathanasi,
Parens optime dulcium leporum,
Censor candide, fautor & chorage
Phœbi, qui ausus es elegante vena
Doctum doctius explicare carmen.
Quare habe tibi, quicquid hoc opel-
læ &
Qualecunque. Quod, o benigne Le-
ctor,
Fronte suscipe, si me amas, serena.

LECTORI SAL.

Cum abhinc biennio & quod excurrit in ſuaviſſimo amicorum conſortio de eruditis ſermo incideret, qui varias artes atque technas, ad comparandam famam, plauſumque concitandum, comminiſcuntur, Vir quidam paulo amœnioris in-

genii, poſtquam Guidonem Patinum Charlataneriam *quintam, ſeu potius primam conſtituiſſe Medicinæ partem, narraſſet, multum utique præſtigiarum in univerſa re literaria deprehendi judicabat, dignamque rem eam arbitrabatur, quæ uberiori oratione diduceretur. Itaque cum mihi mox deinde in publica Magiſtrorum panegyri verba facienda eſſent,*

ſent, & eo ipſo tempore de jucundo themate eligendo circumſpicerem, alacri animo ſpartam illam in me ſuſcepi, cumque omnia abſolvi eadem oratione non poſſent, quæ reliqua fuere, in proximam occaſionem rejeci, quam nactus ſum hoc ipſo anno. Itaque conflatæ ſunt duæ oratiunculæ, altera A. 1713 d. 9 Februarii, altera nuper d. 14 Febr. recitata, quas ut

protruderem in lucem, partim Virorum, quos veneror, autoritas, partim quorundam importunæ preces perfecere: quodſi enim meo arbitrio agendum fuiſſet, hæc ſane nequaquam erant proditura, quæ ne mihi quidem ipſi ſatisfaciunt, tantum abeſt, ut aliis ſperem ad palatum futura. Quod vero barbaro Charlataneriæ *vocabulo inſcripſi Declamationes meas,*

meas, exemplo non caret, cum & alii de pædantismo ſeu pædanteria literaria, de galantismo item literario & ſimilibus nonnihil fuerint commentati, &, quantum ad ipſum Charlataneriæ *vocabulum, Patinus, ut dixi, præiverit; ut taceam Petrum Bælium, qui vitæ ſuæ diarium* Calendarium Carlatanum *inſcripſiſſe traditur.* Latinius utique*

* In diario novo Hagienſi, *Nouvelles Literaires du 2 Mars 1715 pag. 73.*

utique Circulatoriam *dicere poteram, cum vox illa ex Hetruſco* ciarlare, *quod eſt circulare ſeu decipere, deſcendat, unde* Ciarlatano *ſeu* Cerretano, *circulator, & Gallicum* Charlatan, *quod veteres* Ciarlatan *ſcripſere.** *Ceterum nemo me exiſtimaverit optimas ſcientias,*

* Ita exiſtimat Menagius *nelle Origini della lingua Ital.* p. 170, quamvis idem non diſſimulet p 164, *Cerretano* ab oppido Umbriæ Cæreto nonnullis derivari, quod *Cærètani totum orbem vano quodam ac turpi ſuperſtitionum genere ludificantes, continuo peregrinentur, familia domi relicta.*

tias, in quibus ridiculum quidpiam annotavi, contemnere, nam & crisin sanam probo, historias profiteor, poesin a pueris amavi, suspicio Mathematicos acutos, peritos Mecos, JCtos prudentes, Theologos pietate & doctrina conspicuos, ac reliquos omnes, qui in ornandis bonarum artium studiis operam haud inutilem collocant. Id tantum propositum mihi fuit,

fuit, ut docerem, quo fuco, quibus præstigiis nonnulli ad alliciendos incautos utantur, & quantum ubique sit in disciplinis inane. Qua in re ut antea Erasmum quoque, Agrippam, Naudæum, Lilienthalium, aliosque laborasse constat, ita me illorum nonnunquam vestigia legisse neutiquam diffiteor: addidi tamen non*

* Erasmus scil. in *encomio Moriæ*, Agrippa in libris *de vanitate scientiarum*, Naudæus in opusculo, quod inscripsit *Instruction à la France sur la verité de l'histoire des Freres de la Roze-croix*, & Mich. Lilienthalius in opusculo de *Machiavellismo literario*.

non pauca, & addi longe plura poterant, nisi ad temporis, quod oratiunculis his destinatum est, normam redigenda omnia fuissent. Adjeci ultimo loco bina Programmata, bis ipsis Declamationibus publice præmissa, tum quod a re nostra non essent prorsus aliena, tum ut Typographo velificarem, qui paullum augeri libelli molem cupiebat, cujus arbi-

arbitrio cetera quoque, quæ ad ornatum ſpectare viſa ſunt, fuere relinquenda. His itaque, benevole Lector, utere fruere; vale.

Phædrus L. III Fabul. Æſop.

Suſpicione ſi quis errabit ſua,
Et rapiat ad ſe, quod eſt commune omnium,
Stulte nudabit animi conſcientiam:
Huic excuſatum me velim nihilominus:
Neque enim notare ſingulos mens eſt mihi,
Verum ipſam vitam & mores hominum oſtendere.

DECLAMATIO I.

Magnifice Academiæ RECTOR,
Reverendissimi Capituli Martisburgensis Legate splendidissime,
Spectatissime Domine Procancellarie,
Auditores ceteri, Viri gravissimi, Juvenes optimi.

VEtustissima inter Græcos Romanosque ac gentes alias consuetudo fuit, Auditores, ut omnium oculis repræsentarentur in theatro, quæcunque sive superiorum temporum memoria sive præsens ætas & communis hominum vivendi ratio, læta aut tristia, suppeditaret.

Quæ cum initio ideo instituta essent, ut, quemadmodum sermone & scriptis, ita & gestu ipso velut in viva quadam rerum humanarum tabula ad virtutem amplectendam invitarentur mortales, successu temporis, cum lucri ingens cupiditas accessisset, ita degenerarunt, ut non æque nunc mores populi spectent mimi & fabularum actores, verum id curent tantummodo, qua ratione risus & cachinnos strepitusque ac plausus e spectatoribus elicere, aut si tristior fuerit materia, molliores animi affectus ciere oculisque lacrymas excutere valeant. Cumque adeo e plausu populi de virtute ac pulcritudine dramatis judicium vulgo fieri consueverit, ita ut unius sæpe vel paucorum spectatorum plausus universa multitudo insano pruritu sequeretur, quidam eo processerunt, ut ære conduxerint, qui frequenter applauderent actoribus in scena, aliisque exem-

exemplo ſuo præirent. Uti enim optima quandoque dramata infeliciſſimam experta ſortem, ac quovis ſubſannationum genere exagitata ſunt & exploſa, ita non raro vidimus, vel inſulſiſſimas fabulas ſuos habuiſſe admiratores plauſoresque, ut exclamandum utique fuerit cum Horatio :

Inſanos oculos & gaudia vana!

Ecquis ineptior vel indoctior fuit Joanne de Serres Gallo? at ille quoties de Thoma Moro tragœdiam repræſentaret, præſente Richelio Cardinale, lacrymæ huic heroi ex oculis cecidere, quaſi puero. Idem vero Richelius, quanti Vir ingenii, quam acutus & perſpicax! in Petri Cornelii, ingenioſiſſimi Poetæ, tragœdia, *Le Cid* dicta, quæ alios omnes ita faſcinabat, ut publico judicio cunctis veterum & recentiorum tragœdiis longiſſime anteponeretur, nihil ſe videre fatebatur, quod magnopere placeret,

Rymer of Tragedy p. 8 ſq.

autorque erat Academiæ Francicæ, ut tragœdiam acri cenſuræ ſubjiceret : quanquam pulcre cauſam ſuam egit Cornelius, ſuperſedere ſe poſſe ratus apologia pro eo dramate conſcribenda, quod, ſi vel viceſies repræſentetur, vidiſſe neminem pœniteret. Etenim mira res eſt plauſus, &, ut in dramate perſiſtamus, dfficulter admodum cognoſcitur, utrum plus valeat ad conciliandum plauſum ſpectati cujusdam viri, atque adeo ipſius Principis, autoritas, an inconditæ plebis judicium & favor. Meminiſtis, Auditores, quod Macrobius refert de ſummo Principe Julio Cæſare, eum, etſi maxime faveret Laberio, cum Publio Syro in ſcena contendenti, quem nimirum quingentis millibus invitaverat Romam, non potuiſſe tamen prohibere, quo minus populus favorem in Publium verteret, eoque his Laberium verbis fuiſſe allocutum :

Peliſſon Hiſt. de l'Acad. Franc.

Saturn. L. II C. 7.

Faven-

Favente tibi me victus es, Laberi, a Syro.

Nec ignoravit lepidiſſimus Gallorum Molerius, quantum etiam vulgo placuiſſe juvet, quippe qui Comœdias ſuas, antequam producerentur in theatrum, pediſſequæ prælegebat, & quæ minus illi arriderent, diligenter emendabat. Quanquam multum & valuit aliquando ipſius Regis Ludovici XIV judicium: nam cum idem Molerius anno ſuperioris ſæculi ſeptuageſimo drama, quod *Civem Nobilem* * vocat, prima vice exhibuiſſet in theatro, Rege tacente, plerique alii frigidius judicabant, at ſimul atque Rex iterum repræſentatum præſtantiſſimum pronuntiaſſet, nemo erat, qui velut ad nutum ipſius continuo non applauſerit ambabus manibus. Ita & e diverſa parte unius quandoque importunus jocus optimis dramatibus nocuit: quod de Cariolano, Tragœ-

La Vie de Moliere p. 68.

Ib. p. 166 ſeq.

* Le Bourgeois Gentilhomme.

Piec. Fugit. d'Hist. & de Litt. A. 1704 P. III p. 544.

dia exquisitissima ab Abbate Gallo Abeille paucis abhinc annis compositа, constat. Nam cum is, qui personam induerat Cariolani, in hanc sententiam sororem esset allocutus: * *num meministi, Soror, Parentis quondam nostri:* e turba spectantium nescio quis festivus homo exclamabat: ** *per meam fidem, si non meminerit, nec ego satis memini;* ex quo tanta subito inter spectatores orta obmurmuratio, ut nunquam posthac in scenam prodiret miser Cariolanus, quin derisiones omnium ac sibilos in se provocaret. Longus hic exspatiandi campus foret, si per omnia veterum & nostri ævi theatra vagari liceret. Ipse Æschylus, Vir magni ingenii, cum Tragœdias populo dederit nonaginta, vix vicies octies vel ut alii ajunt, decies ter vicisse memoratur, cessit-

Pope-Blount Cens. Erud. p. 5.

* *Vous souvient il, ma Soeur, du feu Roy nostre Pere?*

** *Ma foy, s'il n'en souvient, il ne m'en souvient guere.*

ceſſitque is tandem Sophocli, quamvis longe ætate juniori, & indignabundus ad poſteritatis judicium provocans, relictis Athenis in Siciliam emigravit inglorius. Pindarus, quem ne imitari quidem quisquam poterat, teſte Horatio, cum auditores Thebanos nactus eſſet indoctos, quinquies carmine ſe ſuperatum vidit a Corinna, quem *porcum* vocabat, ad proverbium *ſus Minervam* adludens. Et ſæpius conqueſtus eſt noſtra etiam ætate terſiſſimus inter Anglos Poeta, Joannes Drydenius, ea ipſa dramata, quæ Viris in hac arte exercitatiſſimis prælecta placuiſſent, poſtquam in ſcenam ducta fuiſſent, plauſores admodum paucos vel nullos inveniſſe. Nec deeſſent aliorum exempla, qui cum leges theatri haberent perſpectiſſimas, plauſum tamen extorquere ſpectatoribus nequaquam potuerunt. Quod cum animadverterent rudiores quidam drama-

Athen. L. VIII. p. 374. Plut. in Cim. p. 483.

Ælian. var. Hiſt. L. 13. c. 25.

Opp. P. I. p. 515. P. II. p. 329.

tum auctores, nihil prius aut antiquius habuerunt, quam ut risum sollicitarent, adeo ut Castelvetrus suo tempore ipsam Salvatoris nostri sanctissimam passionem tam absurde atque indecenter testetur Romæ repræsentatam, ut, qui spectarent, in liberrimos cachinnos effunderentur. Quem Italorum morem imitati videntur Germani nostri, qui nullas sè consequi laudes posse credunt, nisi scurrilia frequenter immisceant, quæ infimæ plebi ac fæci hominum risum clamoresque excutiant, eoque moriones & gesticulatores immittunt in scenam, qui quicquid inficetum spurcumque ac fœdum in buccam venerit, impudentissime effutiunt. Ita vero allici spectatorum numerum, quæstumque augeri ac nomen comparari posse arbitrantur, non ignari, quantum sit hominum dementiorum, qui cum decipi cupiant, dignissimi sunt qui decipiantur. Sed quid

Rymer of Trag. p. 53.

quid moror hæc theatra, quæ ad fallendos paucos, eosque inſicetos & ineptos, excitata ſunt: ipſe Orbis univerſus theatrum eſt, in quo hiſtrionum quodammodo partes ſibi ſumunt, qui famam gloriamque & communem mortalium plauſum ſumma animi ſollicitudine ſectantur. De Guidone Patino memorant, quod, cum e quodam Medicinæ Candidato quæſiviſſet, quot partes tradantur Medicinæ, isque e communi ſententia quatuor *Phyſiologicam*, *Pathologicam*, *Semeioticam* & *Therapevticam* enumeraſſet, addiderit ipſe quintam, quam omnium primam vocabat, *Charlataneriam* nempe, quam ſi quis ſatis non perdidiciſſet, eum Medici nomine prorſus cenſebat indignum. Nec inepte Patinus cenſuit: nam ut agyrtas taceam & circulatores, qui in pulpitis & theatris per fora & compita viasque publicas miſeræ plebi imponunt, nugas-

que ac nubem pro Junone vendunt, quotusquisque est hodie Medicorum, qui non κρατισοχαρεγήματα sua ubique jactet, vividos nimirum latices, olea incombusta, hieras hermeticas, panacciam, mumiam magneticam, aurum potabile, pulveres vipereos gemmatos, besoardicos, theriacales essentias, tincturas, & id genus remedia alia sexcenta, quæ novis nominibus, Arabicis dicam an Abracadabricis, involvunt. Enimvero non in Medicis tantum quæsiveris Charlataneriam, quin potius ubique se prodit inter eruditos, qui se Diis proximos esse arbitrantur, si plausum, quem non minus quam vitalem auram studiose captant, fuerint consecuti. Qua de re cum pauca verba ad vos facere constituerim, Auditores, oro vos quæsoque, ut animis benevolentissimis linguisque faveatis.

Quemadmodum circulatores sua plerumque privilegia & diplomata jacta-

F 2870 F 657

jactare ſolent, titulosque adſciſcunt miros & portentoſos, ita in Orbe erudito univerſo non pauci deprehenduntur, qui novis honorum titulis decus præcipuum ac famam quærunt. Nota ſunt in Hiſpania Archi-Coſmographorum, Archi-Hiſtoriographorum, Archi-Mathematicorum nomina, quibus ſi qui fuerint a Rege decorati, ii demum in ſtudiis illis, in Hiſtoria, Matheſi aliisque, principatum gerere exiſtimantur. Quis Italorum neſcit Academias, quæ raris ac ridendis nominibus celebrari ſe geſtiunt, quales ſunt Argonautæ, Seraphici, elevati, inflammati, Olympici, Parthenici, Inthronati, tum & obſcuri, immaturi, infœcundi, obſtinati, offuſcati, otioſi, ſomnolenti, inhabiles, phantaſtici. Quin ipſa etiam nomina ex Italis aliqui mutare conſueverunt, tempore imprimis Pauli II Pontificis, quo Majoragius aliique, exemplo Pomponii Læti, abjectis

Naudé Maſcurat p. 79. ſeq. 83.

jectis nominibus, quæ nova ipsis videbantur, vetera illa Romana revocabant. Sed ut ad titulos redeamus, non sunt tacendi hic acerrimi æmuli, Julius Cæsar Scaliger & Casparus Scioppius. Ille enim e Principum Veronensium de Scala sanguine se ortum, responsis prudentum in Academiis pluribus ambitiose corrogatis, docebat, Criticumque se, Poetam, Medicum & Philosophum vocabat: hic vero, nobili pariter prosapia juratis testibus asserta, hoc vulgo elogio conspiciebatur: *C. Scioppius, Patricius Romanus, Eques S. Petri, Consiliarius Imperatoris, Regis Hispaniarum & Archiducis Austriæ, Comes Palatinus & Comes de Clara valle.* Prætermitto exempla eorum, qui ut multo inferiores Scaligero & Scioppio fuerunt doctrina, ita id unice spectarunt, ut longam ostentent titulorum seriem, quod id plurimum valere existimarent ad conciliandam eruditionis

tionis opinionem. Et sæpe utique miratus sum patrum nostrorum ambitionem, quippe qui Illustrium, Excellentissimorum, Clarissimorum, Spectabilium compellationes, olim Principibus tantum Regibusque ac Senatoribus Romanis concessas, in Scholam transtulerunt. Videas hodie, ut loquitur Vir elegantis ingenii, multos vocari velle *Clarissimos*, qui extra mœnia Civitatis prorsus sunt incogniti; *Magnificos*, quos urget res angusta domi; *Consultissimos*, quibus parum aut nihil consilii; *Excellentissimos*, quos vel tyro antecelleret scientia. Enimvero cum olim Carolus Magnus, Romanorum Imperator, in inscriptione Libri, quem de *Imaginibus* contra Græcos scripsisset traditur, Viri Excellentissimi & Spectabilis * elogio mactetur; ecquis est hodie

Mabillon. de Re Diplom. L. II. Spanhem. de usu Num. p. 605. Lilienthal de Mach. Litter. p. 152.

* Prostat opus opera Eli. Phili. h. e. Jo. Tilii editum in Gallia 1549 hoc titulo: *Opus Illustrissimi, & Excellentissimi, seu Spectabilis Viri, Caroli Magni, nutu Dei, Regis Francorum &c.*

die inter Doctores umbraticos, cui idem (quandoquidem uſus eſt vocabulorum tyrannus) jure optimo maximo non competat: ut inſanire propemodum videantur hoc tempore, qui apud nos, ut Bullialdus quondam inter Polonos, * Excellentiæ compellationem non admiſerit. Quin & eo proceſſit ſub ipſis inſtauratæ eruditionis initiis honorum cupiditas, ſeu titulomania, ut non deeſſent, qui Bartolum JCtum, velut alterum cultioris Orbis caput, invictiſſimum vocarent. Taceo Scholaſticorum elogia Doctoris Angelici, Seraphici, ſubtilis, illuminati, mirabilis, univerſa-

Baillet Jug. T. I p. 205.

contra Synodum, quæ in partibus Græciæ pro adorandis imaginibus ſtolide ſive arroganter geſta eſt.

* *Monſ. Boulland Math. etant en Pologne, comme on le traitoit ſouvent d'Excellence, vint à s'en facher, diſant qu'il ne meritoit pas ce nom là. Quelqu'un alors luy repliqua, qu'il ne devoit pas s'en facher, qu'en Pologne on le donnoit à tout le monde.* v. Colom. Mel. Hiſt. pag. 13.

versalis, fundatissimi, resolutissimi, quæ totidem Scholæ Doctoribus καθ' ἐξοχήν fuere concessa. Illud vero perridiculum, quod de M. Joanne Segero, * Poeta Laureato & Ludi oppidani Wittebergensis Rectore, a viris fide dignis relatum accepi. Curaverat is in tabula ænea depingi Christum crucifixum, quem Segerus ille sub cruce stans Laconice compellabat verbis ex ore ipsius emissis: *Domine Jesu amas me?* Ad quæ Salvator cum amplissima honoris præfatione de cruce respondebat: *Clarissime, pereximie, nec non doctissime, Domine Mag. Segere, Poeta Laureate Cæsaree,* &

* Is natus Gryphiswaldiæ 1582, a Reimaro Seltrecht JCto & Com. Pal. ob facultatem scribendorum versuum Laurea donatus est, deinde Vitembergæ Con-Rector, paulo post Phil. Magister ac demum Rector factus scholæ oppidanæ, scripsit Lexicon Quadrilingue, Orationes & Poemata, & in ipsa schola, dum officio suo fungitur, forti apoplexia correptus, altero post die decessit 1637 die 14 Mart. Conf. Buchneri Dissert. Acad. cccxiv p. 387.

& Scholæ Vitebergensis Rector dignissime, ego amo te.

Neque vero inficiandum, multum omnino ad fallendos imperitos & indoctos referre, quo quid titulo quave appellatione veniat, quod illi non ignorant, qui vel libellos emittunt in publicum, quibus opus est suspensa hedera, vel ad lectiones aut declamationes publicas populum invitant. Nam ut a declamatoribus faciam initium, omne tulisse punctum sibi persuadent, qui materiam selegerint raram auribusque dignam. Quo pertinet illud, quod de Alano de Insulis refertur, qui cum se de Trinitatis mysterio publice verba facturum divulgasset, incredibilem hominum multitudinem concitaverat, quorum curiositatem castigaturus, ascendit quidem in suggestum, verum cum pauca verba protulisset, *sufficiat vobis*, inquit, *vidisse Alanum*, ac protinus iterum descendens omni-

Sartor. Cistertio Bis tert. tit. 20 p. 559.

omnium exſpectationem fefellit. Atque hinc excogitatum apud nos Panſophiorum vocabulum videtur ab his, qui ut quæſtum faciant, omnes Philoſophiæ receſſus, omnes aditus ſe recluſuros jactitant, cum vix tamen emarcidam quandam ac elumbem Philoſophiæ partem ſatis abſolvant & exhauriant. * Plu-

* De his graviter queritur Cl. Lilienthal in Machiavelliſmo Litter. p. 96 his plane verbis: *Inter ineptos gloriæ, per promiſſa multa, caupones numerantur, qui in Academiis Collegia Panſophica more peſſimo indicunt. Hanc Panſophiam profiteri, & ſub ſplendido ejusmodi titulo juventutem decipere numisque defraudare, plurimis admodum ſolemne eſt: ſed ſolemnis ſimul eſt inſania. Quantus enim, quæſo, furor, ipſius Dei, qui ſolus ſcit omnia, invadere jura? Quanta ſtultitia, docere aliquid velle, quod in rerum natura non datur? quam miſera etiam iſta eſt Panſophia, quæ ultra ſex ad ſummum diſciplinarum circulum non extenditur? Profecto, aut me omnia fallunt, aut nimis ſtupida oportet fuiſſe ingenia Philoſophorum antiquorum & recentiorum, qui ferme omnem ætatem ſapientiæ dederunt, quam noſtris juvenibus a Panſophis illis datum eſt emetiri unius anni tempore.* Publica coerceri lege hominum ille furor, *ex judicio Morhofii Polyh. T. I*

ra dicturus eram de iis, qui ſpecioſis nominibus Auditores ad ſcholas ſuas pertrahunt & allectant, niſi verendum mihi eſſet ne aliqui minus æquo animo laturi ſint, artes ſuas fraudesque tam manifeſte prodi.

Venio ad librorum titulos, in quibus nihil magis quam fidem deſideres: nam cum magnifice plerique inſtructi ſint & nihil non promittant inſolitum ac magnum, ſæpiſſime deludunt corvos hiantes. Jucunda ſunt admodum quæ de Græcis C. Plinius Secundus refert, ubi *Inſcriptionis*, inquit, *apud Græcos mira felicitas: κηρίον inſcripſere, quod volebant intelligi favum: alii κέρας ἀμαλθείας, quod Copiæ cornu, ut vel Lactis gallinacei ſperare poſſis in volumine hauſtum. Jam Muſæ, παν-*

Nat. Hiſt. L. I. p. 8. ſeq.

δέκται,

L. 1 C. 1 §. 24 deberet; quibus Magiſtris potentiſſima ad ignorantiam via ſternitur, omnis ſolida doctrina evertitur, in cathedras, in forum cruda ſtudia propelluntur, pro Philoſophis jejuni & ſtrigoſi terminorum nomenclatores, pro Mercuriis ſtipites & trunci ubique in ſeculi noſtri infamiam triumphant.

δέκτας, ἐγχειρίδιον, λειμὼν, πίναξ, σχέδιον, *inscriptiones, propter quas vadimonium deseri possit. At cum intraveris, Dii Deaque, quam nihil in medio invenies.* Hactenus Plinius. Quemadmodum vero hunc morem ipsi paulo post Romani, eodem teste, imitati sunt, ita nostros homines facetissimos titulos excogitasse, mirum nemini videbitur. Hinc tot videas antiquitatum ac elegantioris Latinitatis Thesauros, quos cum evolves pro thesauris carbones inveneris; tot Philosophiæ ac reliquarum scientiarum Nucleos absque nucleo, arenam sine calce; tot sales & facetias, in quibus ne micam quidem salis inveneris; tot denique Atlantes & Theatra historica, de quibus merito exclames Catullianum illud:

Annales Volusi, cacata charta!

Taceo tot claves aureas, methodos regias, gradus ad Parnassum, Oceanos macro-micro-cosmicos, cly- Baillet Jug. T. I C. 13.

peos veritatis, fortalitia ſcientiarum, inventaria cerebri humani, & libros alios ſexcentos, quibus, ut emptores allicerent, ex ſplendido tituli ornatu hedera ſuſpenditur. Nonnulli titulos multis allegoriis ac figuris rhetoricis exornant, ſeu potius involvunt, ut, quid propinare Lectoribus velint, vix poſſis, omni licet ingenii vi adhibita, divinare. Quis enim in Johannis Haji *Triumpho veritatis, ordinati evangelii quadriga invecta, Sanctorum Patrum exercitu ſtipatæ*, qui Duaci anno ſuperioris ſeculi nono prodiit, Harmoniam quandam Evangeliſtarum quæſiverit? Aut quid permovit Medicum Lipſienſem, qui ante complures annos hunc libello ſuo titulum fecerat: *Jus publicum, hoc eſt, theſes Medicæ de dolore capitis?* Quid memorem *Fratrum Roſeæ Crucis Famam eſcanziam reducem, buccinam jubilæi ultimi, Evæ hyperboleæ prænuntiam, Montium Europæ*

Alegambe Bibl. S. J. p. 459, 460.

Naudé Hiſt. des Fr. de R. C. p. 96 ſeq.

ropæ cacumina suo clangore ferientem, inter colles & convalles Araba resonantem? Quid *Amphitheatrum Sapientiæ æternæ solius veræ, Christiano-Cabalisticum, divino-Magicum, nec non Physico-Chymicum, tertriunum Catholicum, instructore Henrico Cunrath &c.* aliaque titulorum portenta, de quibus idem dixeris, quod de Cumæa Sibylla Virgilius Poeta: Æn. 6.

Horrendas canit ambages, antroque remugit
Obscuris falsa involvens.

Quandoquidem vero de libris dicere cœpimus, non possumus hoc loco eos prætermittere, qui se beatos imprimis existimant, si nullum facile mensem, annum nullum abire patiantur, quin ex fœcundissimo ingenio aliquid promant novi, vehementerque commoventur, quando fœtus suos, quos tantopere amant, ac fovent, in Doctorum ephemeridibus prætermissos vel saltim non omnes sat multis elogiis

ornatos, ac impensius viderint Lectoribus commendatos. *Nimirum*, ut utamur verbis Viri eruditi, *in fœcundo vivimus sæculo, quo, ut non nemo lepide pronuntiavit*, Eunuchi gignunt & mulæ pariunt, *id est, ubi scribendi iste prurigo multos adeo corripuit, ut sibi persuadeant, orbi erudito ingenti detrimento futurum, si cogitationes suas, quibus mire sibi placent, privatorum parietum carceribus includant. Adeoque singulis fere mensibus concipientes se ipsos, nemine urgente, præcipitant, cœcosque catulos pariendo in hoc solum gloriantur, nullis sibi doloribus enixos fœtus constitisse: in hoc unice intenti, ut in officinis librariis chartarum suarum fæces, in Catalogis vero librorum nomina sua infausta conspiciantur.* Quin & eo processit effrenis quorundam ambitio, ut, cum toties tabernis librariis scripta sua nequicquam obtulissent, immensos sumtus evulgandis illis facerent, Ulyssem Aldrovandum

Lilienthal de Machinavel. Litter. §. 4.

L'Esprit de Patin.

dum imitati, qui centena millia totumque adeo patrimonium in editione ſuorum Operum abſumpſit, quæ publicis Bibliothecis, ut liberalitatis ſuæ æque ac doctrinæ exſtaret monumentum, gratis inſeruit.

Præterea fertiliſſimi Scriptores illi, quo magis per ora volitent eruditorum, nullam facile lucubratiunculam aut declamatiunculam emittunt, quin excellentis cujuſdam Viri nomen præponant, ſive quod famam, quam avidiſſime aucupantur, illorum commendatione conſequi ſe poſſe ſperent, ſive quod, ut Apion quondam Grammaticus, quem Tiberius Cæſar *cymbalum mundi* vocabat, immortalitati donari a ſe credant, ad quos aliquid compoſuerunt. Hi ſunt illi, qui dum donant ſuos libellos Mæcenatibus, tantum abeſt ut donent, ut potius immenſo pretio vendant, chartaceis quippe munuſculis iſtis Plin. H. N. L. I. p. 10.

munera aurea, torques, uniones captantes. Itaque diligenter expiſcantur, quos omnium gratiſſimos habituri ſint inſcriptionum ſuarum remuneratores, quod in Franciſco Hotomanno patuit, qui Obſervationes ſuas dedicaturus erat Juſto Reubero, ſi centum ab eo Joachimicos præmii loco acciperet; verum is quidem tanti emere laudum ſuarum, quarum erat alioquin appetentiſſimus, cantilenas noluit. Quidam &, ubi haud ſatis ſpem ipſorum impleverint ii, quibus ſcripta ſua conſecrarunt, mox priores titulos reſecant, novosque patronos quærunt, quorum marſupiis inſidientur. Qua in re, niſi me omnia fallunt, Puteanus quoque humani aliquid paſſus eſt, qui cum *Hiſtoriam Inſubricam* Philippo Wilhelmo primum, Principi Arauſionenſi, inſcripſiſſet, mox eam, præmiſſo *Hiſtoriæ Barbaricæ* titulo, Philippo IV Regi. Hiſpaniarum conſecravit.

Epiſt. Hotom. 164.

Alii

Alii, ut Thomas Fullerus, celebratissimus Historicus Anglus, Libros suos plurimis voluminibus partiuntur, singulisque singulos præponunt Principes aut Optimates, a quibus lucelli quippiam aucupantur. Et quis credat, deprehendi etiam, qui sibi ipsis fœtus proprios plenis titulis inscribunt? quod de Henrico Ranzovio memoratur, qui cum *Historiam belli Dithmarsici* sub Christiani Cilicii nomine conscripsisset, eam nemini rectius quam Ranzovio dedicandam judicavit: ut taceam Andream Schottum, qui, quam ipse collegerat *Italiam illustratam*, a typographo Andrea Cambierio inscribi sibi passus est.

Nicholson Engl. Hist. Libr. T. II. p. 91.

Moller. Intr. in Hist. Cimbr. p. 630.

At nihil, ut Erasmus meus loquitur, omnium suavius, quam cum ipsi inter sese eruditi mutua talione laudant, ac mirantur, vicissimque scabunt, cum mutuis epistolis, carminibus, encomiis sese extollunt, stulti stultos, indoctos indo-

Encom. Mor. p. 91.

p. 96.

cti. Hic illius ſuffragio diſcedit Alcæus, ille hujus Callimachus, ille huic eſt M. Tullio ſuperior, hic illi Platone doctior. Et memini, e noſtratibus aliquem, ad capeſſendum in obſcuro oppidulo Pædagogæ munus evocatum, cum alium laudatorem non inveniret, carmine proprio Marte elaborato ſibimet ipſi applauſiſſe, ſimulque Philureæ noſtræ, quod tam charum caput emitteret, graviter indoluiſſe. Nec deſunt forte, qui & ſcriptis ſuis plena laudis & commendationis carmina plurima, velut a Viris eximiis ſponte & ultro congeſta,* præmittunt, quæ vel compoſuerunt ipſi, vel ſervis ſuis aut clientibus ex-

* Pulcre hunc morem ſequeris, dicam? an rides, Mathanaſi, qui libello tuo *le Chef d'œurre d'un inconnu &c.* non modo tot Theologorum *approbationes*, verum & Bernardi Franciſci Rudolphi Aſtreolidis Elephantii, artium ſecretarum Magiſtri & Scholæ Utopianæ Conrectoris, tum Chilperici Aſiatidis aliorumque Carmina Græca, Latina, Anglica, Gallica, Belgica longo ordine præpoſuiſti.

extorserunt; Carolum V quodammodo Rom. Imperatorem imitati, qui, quo majorem ageret in Hispania triumphum, præter ea quæ Protestantibus debellatis ceperat tormenta bellica, longe plura conflari in Germania insignibusque Hassorum & Saxonum ornari jusserat.

Contra hæc nonnunquam & antagonistam quærunt novi libellorum artifices, cujus æmulatione famam augeant; nihilque magis illos pungit, quam cum minime punguntur. Itaque *solertissimas nugas*, ut Seneca loquitur, quæ vix somnianti in mentem venerint, comminiscuntur, ut novi aliquid inveniisse videantur, cunctaque, quæ rationi ipsisque sensibus conveniunt, magna impudentia oppugnant, non alio profecto fine, quam ut illustrem adversarium nanciscantur, cum quo bellissime depugnent. Quod cum ne sic quidem Ep. 117. L. 12.

dem impetraverint, in propria viscera ineptissime sæviunt; quod de Garopolo Poeta constat, qui carminis sui de Carolo M. censuram ipse acerrimam vulgavit.

Perinde & illiorum ridenda temeritas, qui cum vident Virum magni nominis eximium quippiam prodidisse, illud (tametsi sit impar congressus Achilli) protinus velut e specula adoriuntur, modisque omnibus lacerant & sugillant, quod, si is pugnam non detrectaverit, se quoque sperent nonnihil famæ & existimationis consecuturos in Republica literaria. Enimvero hi plerumque operam & oleum perdunt, cum nemo sit literatiorum hominum tam parum sui memor, quin insania sua frui patiatur insicetos illos & insulsos. Quam in rem unicum producam Casparum Zieglerum, qui primus omnium in Hugonis Grotii libros de Jure Belli & Pacis commentatus, adversarium

nactus

nactus esset Henricum Henninges, qui & ipse sola æmulatione ac famæ cupiditate ductus notulas in Grotium ediderat, in quibus subinde nostrum carpit & traducit, tum vero Zieglerus, *iste*, inquiebat, *obscurus homo ex me gloriam quærit: imprudentissimus sim mortalium, si illius votis velificaturus, Zieglerum patiar cum pusillo isto gladiatore committi.*

Ceterum cum alios suarum laudum cantores non invenerint homines miserrimi, magna verborum pompa suam ipsi eruditionem extollunt, prorsus circulatoribus similes, qui suas panaceas cunctis morbis mederi ac annos Nestoreos & quandam quasi ἀγηρασίαν conciliare, rudi plebeculæ persuadent. In his exercitum ducit Gorgias Leontinus, qui maxima animi elatione ex omnibus, ut traditur, ausus est in conventu poscere, qua de re quisque vellet audire; quem imitatus est Jacobus Mazonius, qui ad omnia, Erythr. Pin. n. 38.

omnia, quæ quis percontaretur, copiose respondebat ex tempore, nec ullam rem defendisse visus est, quam non probarit, nullam oppugnavit, quam non everterit. Sed omnium instar hic erit Franciscus Philelphus, qui alicubi magnificentius de se loquitur in Epistolis: L. XVI. Ep. 34. *Unum Philelphus audet affirmare, vel insaniente Candido* (hoc nomen erat adversario) *neminem esse hac tempestate, nec fuisse unquam apud Latinos, quantum constet ex omni hominum memoria, qui præter se unum idem unus tenuerit, exercueritque & Græcam pariter & Latinam orationem, in omni dicendi genere & prosa & versu. Tu si quem habeas alterum, memora. Quid tates homo miserrime?* Multum vero hi ad conciliandam famam facere arbitrantur, si eruditis aliis persuaserint, quasi plurima de rebus minime tritis volumina parata habeant; quæ, si justum incredibilis operæ pretium statuatur, confestim

feſtim typis mandari poſſent. Ut nihil dicam de Johanne Bourdelotio & Marco Meibomio, quorum ille in Notis ad Heliodorum ſubinde provocat ad libros ſuos, quos nunquam in lucem prodiiſſe conſtat, hic vero, cum Amſtelodami viveret, grandiſſima volumina monſtrabat adventantibus, quæ, ſi digno pretio redimantur (immenſum autem ſtatuerat) haud ultra inviſurus eſſet eruditis; nemo facile ſuperavit faſtum Franciſci Crucimanii, qui, edita ad Henricum III Galliæ Regem Epiſtola, * parata ſibi jactat octingenta volumina, de cunctis rebus quæ humanæ ſcientiæ ambitu comprehenduntur, ſua manu exarata, ac centum pluteis diſpoſita, quæ ſe traditurum omnia Regi ſpondet, ſi vel pro ſingulis pluteis ducenti Joachimici ſibi numeren-

* Exſtat illa, cum ipſa plutei delineatione, ſub finem ejus Bibliothecæ Gallicæ. Conf. & Baillet Jug. T. I p. 439.

merentur, viliſſimum ſcilicet pro theſauris immenſis pretium.

Atque hi intra promiſſa tantum ſubſtiterunt: longe vero ineptior mihi videtur Nicolaus Riccardius, Januenſis, qui cum aſſiduam multorum annorum operam ſtudiumque ſe collocaſſe jactaret in refellendis, quæ contra ſacrum Concilium in celebri vulgatoque libro ſcripta eſſent, cumque eximium aliquod opus exſpectaretur, vix tandem prodidit paucas quasdam plagulas, ut montibus parturientibus ſimilis haberetur, qui murem ridiculum eſſet enixus. Et conſtat de Johanne Capellano, Viro alioquin pererudito, quod cum penſionem annuam nactus eſſet ab Henrico Aurelianenſi Principe, ut de celebratiſſima Galliæ viragine, quam Puellam vulgo Aurelianenſem vocant, heroicum quoddam carmen, ad exemplum Homeri aut Virgilii, Gallico idiomate conderet, atque

Erythr. Pin. n. 22.

atque is, quo diutius frureretur Ducis munificentia, annos plurimos impendiſſet huic labori, vulgato tandem frigidiſſimo poemate, quod *Puellam* * inſcripſit, tantum abeſt, ut ingenti quam de ſe concitaverat, exſpectationi reſponderit, ut potius plerorumque in ſe ſcommata provocaverit, quos inter aliquis hoc in Puellam epigrammate luſit: Menagiana P. I p. 15 ſeq. Conf. P. II p. 41.

Illa Capellani dudum exſpectata Puella
Poſt longa in lucem tempora prodit anus.

Quem in cenſum, quoniam de iis dictum eſt hactenus, qui pridem vita functi ſunt, neſcio num referri etiam debeat e Soc. Jeſu Johannes Harduinus, eruditæ Galliæ lumen hodie ac decus præcipuum. Is ut multa hactenus edidit ſcripta cedro digniſſima, Plinium imprimis, quo uno labore nominis immor-

C

* *La Pucelle d' Orleans.*

mortalitatem consecutus est apud omnes, aliquid tamen paradoxi, dubium an animi gratia, an ut ordini suo, quod Crozius aliique suboluisse sibi visi sunt, velificaret, obtrudere eruditis voluit, istud nimirum quod plerique Scriptores, Græci pariter ac Romani, atque adeo Patres quoque ipsi, ab otiosis hominibus & nescio qua falsariorum conjurata societate fuerint subornati. At cum id sparsim tantum & leviter scriptis suis insinuaverit, quæsitumque nuper admodum ab illo fuisset, ut systema quoddam hypothesium suarum proderet latiusque paulo deduceret, quæ hactenus levi modo brachio attigisset, respondisse fertur, se spisso quodam volumine collegisse omnia, de quo sibi tantum ac supremo Numini constet, ceterum nihil ejus rei, quoad vixerit, proditurum,* qūa

* Nimirum per litteras ab Amico mihi relatum est, his plane verbis respondisse Harduinum: *On le trouvera apres ma mort sur un papier*

qua de re quid ſperandum ſit, naſutioribus dijudicandum relinquimus.

Sed ſatis de his; ad eos pergo, qui cum ipſi nihil habeant, quod prodant, vel polliceantur, ſatis tamen ſe tueri poſſe putant nomen eruditi, ſi cunctas ſuas facultates dilapidantes, quicquid ubique prodeat librorum, quos nec legunt quidem unquam, nec ſi, legant, intelligunt, avidiſſime corradant, totosque montes & acervos voluminum congerant, quæ longo ordine velut in armamentariis diſpoſita multoque auro ac purpura diſtincta aliquoties per diem hilari vultu adſpectant, amicisque ac clientibus ſuis identidem ad nauſeam usque demonſtrant. Imprimis vero cœlum ſe manibust etigiſſe ac Diis ſiſimillimos eſſe putant, cum in codicem quendam veteri manu exaratum

grand comme la main, & il n' y a que Dieu & moy, qui le ſavent.

inciderint, quem, ut ut exeſos tantum literarum ductus lacerasque chartas oſtendat, ſitque vel centies ab eruditis ſollicito ſtudio collatus, cum ingentibus divitiis & quicquid in rebus humanis eſt delitiarum permutare nolint. Noſtis, Auditores, quod de Fulvio Urſino, antiquitatis æſtumatore maximo, refert Janus Nicius Erythræus. Pervetuſtis codicibus, inquit, quorum multos in ſua bibliotheca habebat, immania pretia faciebat: atque illud accidit perridicule, quod cum die quodam Franciſco Cardinali Toleto Terentii Comœdias oſtendiſſet, easque affirmaſſet ante annos mille fuiſſe conſcriptas, ac revera eſſent antiquæ, ſed mire depravatæ atque corruptæ, atque addidiſſet, nullam eſſe pecuniam quæ antiquiſſimi illius codicis æſtimationi par eſſet; proh Deus, Cardinalis inquit, quid audio? equidem mallem codicem unum quantum-

Pinac. c. 4.

vis

vis recens impreſſum, ſed caſtigatum emendatumque, quam decem alios mendoſos & corruptos, quamvis Sibyllæ manu exaratos. Hactenus Erythræus; peropportune profecto & argute omnia.

Sed quoniam de antiquitatum patronis dicere cœpimus, non erit ab hoc loco alienum, illorum notare inſaniam, qui nihil laudant, nihil admirantur, niſi quod vetuſtatem redolet, & dum alios omnes ad morem Sinenſium pro monoculis habent, ſe ſolos credunt duobus oculis inſtructos, quoniam non ea tantum, quæ ante pedes ſunt, proſpiciunt, verum & antiquiſſimorum temporum faciem exactiſſime cognitam habent & perſpectam. Itaque ſi vel numulus aliquis multo ſitu & ærugine obductus, vel alia quæcunque vetuſtæ ſupellectilis particella ad illos deferatur, bone Deus, quanta gaudia, quantæ mox etiam curæ & ſollicitudines, ut accurate exami-

nentur omnes apices, ac ſingula juſtis commentariorum libris expoſita ad poſteros transmittantur. Iſti nimirum ſunt, qui Sibyllæ folia, carmina Carmentæ, Meandros Lycophronis, libros Numæ, myſteria aurei velleris, epitaphium Æliæ Læliæ, librosque Ægyptiorum, quos Apulejus dicit *literis ignorabilibus prænotatos*, *nodoſisque & in modum rotæ tortuoſis, capreolatimque condenſis apicibus, a curioſitate profanorum munitos*, nullo negotio ac veluti aliud agendo interpretantur. Sed quam facile imponi ſibi patiantur hi omnis antiquitatis promi condi, teſtes nobis ſunt, ut alios taceam,* omni exceptione majores, Athanaſius Kircherus & Jacobus Gronovius. Erant Romæ quidam adoleſcentes taſciviuſculi, qui cum alicubi

Lib. II. Metam.

* Nam & huc referri poterat M. Zuerius Boxhornius, qui ſatyram quandam nactus Michaelis Hoſpitalii, eam ceu certiſſimum vetuſti Scriptoris monumentum luculento Commentario illuſtravit. v. Colom. Partic. p. 123.

bi in urbe brevi excitandum ædificium intellexiſſent, ut Kircheri ingenium tentarent, eodem in loco clam defodi curabant ſcabroſum lapidem quem miris nonnullis & ad libidinem excogitatis figuris deformaverant. Quid fit? jaciuntur fundamenta novi operis; tollitur lapis, novum vetuſtatis monumentum, ipſa ſui integritate admirandum; quæritur Ædipus; itur ad Kircherum. Is vero, viſo lapide, tripudiare præ gaudio & pedibus terram pulſare, mox circulos, cruces & ſigna ad unum omnia tam concinne, tam appoſite explicare, ut nihil ſupra. Quid Gronovius? Monſtraverat illi Vir politiſſimus (quem vocat) Robertus de Neufville icunculam, ligneam metallifoſſoris Saxonici habitu indutam, quales vulgo pueri apud nos inter pupas & crepundia ſervant. Gronovius, qui nunquam homines metallobajulos & natipellitos viderat, Theſ. Ant. Græc. T. III.

vetuſtiſſimi, ut ipſe loquitur, monumenti ſpectaculo admodum *lætatus*, *ſtatim religioſam* in eo *memoriam renovari judicabat*, & cum *imaguncu-lam* ſuam belliſſime cælari curaſſet, interpretabatur *Sacerdotem Germanum portantem navigium Iſidis.* * Riſum teneatis amici.

Et quoniam incidimus in Gronovium, non poſſumus quin recordemur

* Ita vero inter alia in Theſauro Antiqu. Græc. ſtatuam hanc depingit: *Eſt plane facies efferа & incultam torbitatem præferens, velamentum externum capiti velando fere omne* (vides mitram metallifoſſoris) *usque ad ipſa ſupercilia abſcondens, ita verſus ſiniſtram tergi partem deſcendens, ut illic commodo loco præbeat aliquid ſpiſſum, cui navicula* (vaſculum ſcilicet æri colligendo paratum) *cujus longior pars ultra tergum eminet, innititur. Veſtis apparet longa, ſed alte cincta ad liberiorem ingreſſum, ita ut poſterior pars* (en natipellem, vulgo Arsleder) *in humiliore eſſet in acumen aliquod deſinens. Hic igitur eſt ille tam celebratus, ſi Græce placet,* ΙΕΡΟΦΟΡΟΣ, *ſi Latine, bajulus ceremoniarum ſacra ferens, non ad Muſas, ut caſtus Poeta, ſed ad horrendum ſui luci ſecretum &c.* Ceterum ecquis Sacerdotem Germanum inter Græcas Antiquitates quæſiverit?

demur moris illius non minus ipſi quam Pantocriticis aliis perfamiliaris, ut nihil facile relinquant intactum aut illæſum, verum quoties quisquam aliquid in literis prodit eximium, id continuo allatrent ac carpant, tantum quippe decedere rati ſuis laudibus, quantum optimorum ſcriptorum divulgatione accedit alienis. Dicite Auditores, ecquis vixit noſtro ævo paulo literatior, in quem ille cenſuras aut ſatyras ſuas non emiſerit, etiamſi fuiſſet vix ullo facinore provocatus? Ceterum adeo ferre non poteſt eos, qui ab ipſo diverſa ſentiunt, ut, cum aliquando Joachimus Fellerus noſter, edita ſub Franciſci Dermaſii nomine Epiſtola, ejus ſententiam de nece Judæ oppugnaſſet, integris duodecim poſt mortem ejus annis non tantum ipſi Fellero ceu mortuo leoni acerrime inſultaverit, ſed & in innocentiſſimam Academiam imo & urbem Lipſienſem immani

modo debacchatus sit, Lipsiensem appellans argutandi rationem, cum absonam dicere vult aut inconcinnam. * Atque is plane similis videtur Caspari Scioppio (quamvis Latini sermonis elegantia variaque doctrina longe majori) quem *Canem Grammaticum* dictum constat, quod non præstantissimos modo suæ ætatis viros, Scaligeros, Lipsium, Thuanum, Possevinum, Vossium, Stradam, Casaubonum, Mornæum ** lacessivit, sed & Phædrum Thracismi & ipsum Romanæ eloquentiæ patrem Ciceronem Barbarismi

Bayle D. C. t. *Scioppius*, not. K.

* Ediderat Gronovius An. 1683 Exercitationes Acad. de pernicie & casu Judæ, in Actis Erud. ejus anni p. 513 a Frid. Ben. Carpzovio commendatas. Prodiit inde Felleri Epistola A. 1687, triennio post infelici lapsu exstincti. Hanc ergo Gronovius, cum alteram Exercitationum suarum editionem A. 1702 vulgaret, modeste adeo pro more suo refutandam suscepit. Qua de re Acta Erud. A. 1703 p. 5 merentur conferri.

** Is. Casaubonus ei dictus *Alpha Cathedrariorum*, & Phil. Mornæus *dignus ob solœcismos naticidio*.

risimi poſtulavit. Hi vero quid aliud tanto conatu, quam plauſum quærunt, quem ut prudentioribus nunquam extorquebunt, ita vix etiam apud inſipidos quosdam & inſulſos homines & talpa cœciores conſequentur. Quod notum etiam & pervulgatnm eſt de Claudio Verderio, Gallo, qui paucis plagulis, quibus *Cenſionis Autorum omnium veterum & recentiorum* titulum fecit, ne ipſi quidem Antonio, Patri, pepercit, a quo fuerat in Bibliotheca Gallica honorificentiſſime commemoratus, veteres vero ſcriptores, atque adeo Tullium quoque, & Maronem, & Flaccum, acerrime perſtrinxit, atque in hoc duritatem ſermonis, in illo voces bárbaras deprehendiſſe ſibi viſus eſt. Taceo Franciſcum Robertellum, qui parem ferre non potuit, eoque Alciato, Sigonio, Egnatio, doctiſſimis viris, dicam ſcripſit. *Inerat enim illi*, ut Imperialis Vicentinus

Morhof. Polyh. T. I. L. I. p. 191.

Gaddius de Script. T. II p. 296.

nus teſtatur, *turgida mentis ferocia & effrenis civilis auræ cupiditas, quo nullum in ſecundis elatiorem, aut in adverſis infractiorem invenias.* Taceo item Alexandrum Taſſonum & Nicolaum Villanum, Italos, quorum hic Dantem, Petrarcham, Arioſtum, Taſſum, quorum nominibus totus Parnaſſi chorus aſſurgebat, aliosque recentiores, partim ut hebetes, tardos ac rudes, partim ut humiles, inornatos, abjectos, partim ut ſine lepore, pondere & arte exſibilavit & exploſit, ille autem ipſius Homeri, cui tantus honor eſt habitus, ut tanquam Deo Smyrnæi delubrum ejus in oppido dedicaverint, quingentas ſententias & eo amplius in unum volumen collectas ſe habere, quas editurus eſſet, ſtulte ridiculas, gloriatus eſt. Iſtud vero libertatem appellant, quam, ſi quæ alia, literaria certe Respublica ſibi vindicat pleniſſimam nulloque limite circumſcriptam,

Erythr. Pin. c. 110. & 111.

ptam, ſcilicet ut impune alios de re minima laceſſere & contumeliis afficere, ac, veluti Catullianus ille cenſor, vecordem liceat excitare rixam. Nata quondam erat levis inter Laurentium Vallam & Poggium Florentinum de vocum quarundam uſu concertatio, quæ eo tamen paulatim invaluit, ut hic, atrociſſimis in Vallam invectivis editis, eum non modo dementiſſimum omnium, furioſum, fatuum, monſtrum, belluam, impium, detractorem, veſanum, ſed &, quod dictu horrendum, ſcortum Romanum vocaret; atqui is idem Valla tam caſtus ac purus erat, ut, cum aliquando in Grammatici cujusdam veteris explicatione in vocem paulo obſcœniorem incidiſſet, *malo ignorari*, diceret, *quam me docente ſciri*. Quid memorem Petrum Ramum, qui Ariſtotelem, Georgium Trapezuntium, qui Platonem, um Angelutium & Caſtrum, qui

Gadd. de Script. T. II p. 215.

Raynaud. de bon. & malis Libris p. 51.

Naudée Maſcurat p. 423.

Patri-

Patritium & Licetum indignis plane modis exceperunt? Quid Jul. Cæſ. Scaligerum, qui contra Eraſmum, ideo quod Ciceronem ſatis admirari non poſſet, tanquam publicum quietis turbatorem declamavit? Nec ignoratis forte, Auditores, quid inter Ulricum Huberum & Jacobum Perizonium, doctiſſimos Viros, ante annos haud ita multos in Belgio geſtum ſit. Nam cum Perizonius illius Hiſtoriam civilem paulo attentius conſideraſſet, & prope mille errorum reum egiſſet autorem, tum Huberus, cum eſſet præterea liberioribus verbis ſubinde laceſſitus, rem deduxit in forum, eoque, ut erat in agendis cauſis exercitatiſſimus, adegit adverſarium, ut culpam deprecari ac pro illatis injuriis mulctam fiſco inferre juberetur. Sed ohe quanti inde clamores, quanta jurgia exorta inter Criticos, qui iſta ſeveritate vim inferri libertati literariæ,

Baillet Jug. T. I p. 96.

&

& quoniam difficile sit hoc tempore satyram non scribere, ignaviam confirmari & attolli, eorum vero,

quibus de meliori luto finxit præcordia Titan,

nobilissimum ardorem opprimi querebantur & exstingui. Certe ut in Romana Republica, donec illa libertate frueretur, artes ac bonæ litteræ egregie efflorverunt, quæ contemptæ paulatim sub Imperatoribus & ad barbariem adductæ sunt, ita ipsam literariam Rempublicam, ubi metus ac servitus accesserint, stare neutiquam posse putant. Et dici quidem vix potest, quantum istæ eruditorum contentiones tum ad excitanda ingenia, tum ad ornanda litterarum studia valeant: id quod nuper Caroli Boylii maxime & Richardi Bentleji lite patuit, quæ ut ex levi admodum causa nata erat, attamen, cum ab utraque parte omnes ingenii vires intenderentur, fœtus longe elegantissimos produxit.

Quan-

Quandoquidem vero de concertationibus; quæ calamo instituuntur, verba fecimus; dicendum quoque hoc loco erit de eo conflictu, qui in Academiis & e cathedra depugnari solet. Etenim a longo tempore mos ille ita degeneravit, ut sæpe de lana caprina, quod ajunt, rebusque vilissimis ingenti animi contentione ac incredibili verborum ambitu disputetur: quas disceptationes ipsi etiam veteres *vitilitigia* non incommode dixere. Nam & olim Amafinius & Rabirius, ipso Tullio teste, de rebus ante oculos positis acerrime disputabant; & inter Palæmonem ac Orbilium gravis intercedebat controversia, utrum Æneas, cum in Italiam appulisset, dextro prius an sinistro pede terram tetigisset; & Maximus orator Zopyrionem Grammaticum vehementissime exagitabat, quod, utra manus Veneris vulnerata sit a Diomede, haud satis habe-

Acad. Qu. L. I C. 2.

Balzac le Barb. p. 363.

Conr. Ep. ad H. Meibom.

haberet exploratum. Deinde ſunt, qui Andabatarum more pugnantes, nullam certaminis legem, nullum ordinem admittunt, ſed variis artibus eludunt ictus adverſarii, & quem argumentis non poſſunt, voce ſtentorea & futili ac inani loquacitate vincunt, joculares etiam ſermones & aculeos ſubinde injicientes, quibus riſum eliciant ex Auditoribus. Narrabo vobis, Auditores, rem admodum ridiculam & jucundam, quam in hac ipſa Academia contigiſſe meminerint forte aliqui adhuc e venerandis Senibus noſtris. Acceſſerat ad nos Theologus magnæ famæ & exiſtimationis, præterea tantæ gravitatis, ut ſolo adſpectu omnium animos ſibi devinciret, ſed doctrina mediocri præditus & exigua diſputandi peritia. Itaque cum cathedram aſcendiſſet, nactusque eſſet adverſarium in hac arte exercitatiſſimum, & Pontificiorum, Calvinianorum, So-

cinianorum, aliorumque, quos fortissime debellaverat, trophæis illustrem, alto illum supercilio despiciebat, & in cathedra hinc inde deambulando, cum primum in ipsum telum detorsisset adversarius, ingenti fastu respondebat: *Isthunc quidem nodulum vel canis meus* (quem nimirum in cathedra colluſorem habebat) *solverit*; cumque eo misso alterum etiam objiceretur, tum noster, *formidandum*, inquit, *profecto & Herculeum argumentum, ad quod nec ipse* Μυριοτεχνίτης *quicquam reponat.* Quæ cum ille minus recte caperet, quod, ut fieri necesse est, haberet animum ex tanta temeritate non leviter perturbatum, negaretque se μυριοτεχνίτην; tum noster victoriam habere in manibus cernens, elato maximo cachinno, *ecquis vero*, exclamabat, *dixit, te esse* μυριοτεχνίτην? Quid multa? discedebat ex ea palæstra inglorius fortissimus pugnator. Tanta vero, Auditores, vis est impu-

impudentiæ, etiam in re seria. Quod cum animadvertant nonnulli, antequam descendant in aciem, non secus ac ignavi milites solent, liberaliori hausto genium provocant, atque ita temulenti, si non penitus obmutuerint, de insigni ac luculenta victoria sibi gratulantur. Ita Dominicum de Flandria ajunt, cum ab Argyrophilo, Græco, Viro singularis doctrinæ ac famæ, palmam reportasset in certamine literario, solutis omnino centum argumentis, dixisse: *si alterum œnophorum* (nam unum hauserat, antequam certamen ingrederetur) *addidissem, totam omnino Græciam confudissem.* Gaddius de Scriptor. T. I p. 192.

Denique egregie circulatores imitantur, qui, ut omnium in se oculos convertant, vestitu utuntur splendidissimo, aut certo eo qui a communi rerum usu alienior est. Non morabor veteres, Platonicos, Pythagoræos, Stoicos aliosque, qui cum baculum peramque gestarent,

pallioque incederent, ac barbam alerent promiſſam, vultumque torvum ac ſqualidum induiſſent, qualis palliatus ille & crinitus barbaque prope ad pubem usque porrecta, apud Gellium; tum vero nihil ſibi deeſſe ad dignitatem Philoſophi exiſtimabant. Quorum ne ſequi morem videretur Ariſtoteles, quod nemo tam pauper eſſet & ineptus, qui Philoſophum mentiri non auſerit, atque illa veſtium ſordities paulatim riſum potius ac deſpectum quam admirationem concitaret, novam viam ingreſſus eſt, & pretioſiſſimis indutus veſtibus & calceamentis, barba præter morem Philoſophorum tonſa, digitisque annulis exornatis, id egit, ut vix ipſe quoque, ſi rem accurate perpendimus, a charlataneriæ, quam vocamus, ſuſpicione queat liberari. Ita vero & noſtris temporibus fieri conſuevit, ut vel inani gloriæ cupiditate inflati, magna

N. A. L. IX Cap. 2.

Ælian. Var. hiſt. L. III C. 19.

veſtium

veſtium pompa ſe efferant eruditi, ut videantur homines ad genium ſeculi compoſiti, quos *galant-hommes* lingua Gallica dicimus, vel habitum decentem cum ſqualore permutent, pallio velati ſordido, veſte tecti carbonaria, ac tibialibus incedentes ad crura demiſſis, non alia fere de cauſa quam ut credantur omnem ſuam cogitationem in ſtudia unice direxiſſe. Horum etſi totas phalanges producere queam, vereor tamen, Auditores, ne quid apud vos detrimenti patiatur nomen eruditi, cum tot viros eruditiſſimos tam parum ſui fuiſſe ſtudioſos intellexeritis. Unum non poſſum prætermittere Jacobum Rohault, rerum naturalium ſcrutatorem profundiſſimum, qui pileum frequenti plica deformem* portare ſueverat: itaque Molerius, cum

Conf. Lilienth. Mach. litt. p. 107.

* Einen Hut mit etlichen Krempen; teſtatur *Grimaret dans la vie de Moliere*, id in dramate *le Bourgois Gentilhomme* factum eſſe. Conf. Act. Erud. A. 1706 p. 84.

cum Philosophum umbraticum producere vellet in theatrum, pileum illum mutuatus eo rem deduxit, ut vix eo conspecto omnes Rohaltum agnoscerent atque effusissime riderent.

Præterea vero nec desunt, qui semet ipsos data opera deridendos propinant, modo id videantur consecuti, ut omnium in ore ferantur velut novum quoddam & inauditum facinus aggressi. Quam in rem unus nobis instar omnium erit Henricus Loritus Glareanus, Erasmi familiaris, qui Basileæ primum Philosophiam & deinde Friburgi Brisgoiæ Historiam & Poesin ingenti plausu publice professus est. Nimirum magna fuit olim inter Professores Basileenses controversia, ecquis Glareano in Professorum numerum cooptato in publicis consessibus locus esset assignandus. Etenim cum illustris esset Poeta & Commentariis aliquot in lucem editis

C. Ens Epidorp. L. IV p. 115.

editis clarus, Magiſtrorum ſubſelliis videbatur ſuperior; quia vero Doctoralibus inſignibus non erat ornatus, inter ejus ordinis homines non videbatur admittendus. Itaque bonus Glareanus, vel inter Scholaſticos deliteſcere, vel Magiſtris extremus adhærere cogebatur. Tulit id quidem moleſtiſſime, diſſimulavit tamen, futurum ſperans, ut ſibi honeſtior aliquando aſſignaretur locus; verum poſteaquam rem exitum nullum habere vidit, rationem aliquam comminiſci inſtituit, qua certum inter Profeſſores locum inveniret. Itaque cum Doctores nonnulli creandi eſſent, aſinum conducit & conſcendit, & in Gymnaſium ſic invehitur, & Scholaſticorum cœtui immiſtus, ſic aſino inſidens, omnium oculos in ſe convertit. Variæ tum erant, pro cujusque ingenio, ſpectatorum cogitationes. Erant, qui ſubverebantur, ne homo e mentis poteſtate

exiiſſet : alii vero riſu prope rumpebantur, quoties aſinus vel ruderet, vel calcitraret; alii denique putabant fieri hoc ab eo, ut Doctorandis medium oſtenderet digitum, eorumque inſulſitatem perſtringeret. Quid multa? cœpit ad extremum ejus ſcholæ Rector e Glareano ipſo percontari, quamobrem jumento iſto ſic in panegyrin hanc deferri voluerit? Ut, reſpondit ille, certa mihi ſit & ſtabilis ſedes : tot enim nunc menſes dubitatis, inter Doctoresne an Magiſtros mihi locus aſſignandus ſit; quamobrem, ut & vobis hunc ſcrupulum evellam & mihi ipſi non deſim, conſtitui deinceps huic aſino inſidere, & ex eo vos audire. Sed mittamus aſinum.

Jam reſtabat, ut ſingulas ſcientiarum claſſes luſtraremus, ea advertentes imprimis, quæ paſſim ad fallendam alliciendamque in Republica literaria plebem mira ingenii

genii humani perverſitas excogitavit; at, cum temporis habenda ſit ratio, hæc in aliam panegyrin rejicimus, eoque propius nunc accedimus ad id, quod hujus diei celebritas a nobis exigit. Et quoniam more ac conſuetudine majorum laudabili, publica in hac panegyri a Candidatis Magiſterii edi ſpecimina, receptum eſt, tu primus in hanc ſcenam prodeas, J. D. S. Philoſ. & Bon. Art. Licent. ac nomine Nationis Miſnicæ Orationem Latino ſermone compoſitam de pruritu contradicendi, de quo nos quoque paulo ante nonnihil tetigimus, breviter ediſſeras.

* * *

Turpitudinem, quam ſtudium ἀνθολκῆς ſecum trahit, egregie nobis depinxiſti, doctiſſime Domine Candidate, nec quisquam noſtrum futurus eſt, qui tibi contradicendi pruritu agatur. Quin potius omnes ambabus manibus applaudunt, &

has tibi cogitationes, hanc mentem perpetuam esse cupiunt.

Ad te nunc convertor, doctissime itidem Philosophiæ & optimarum artium Licentiate, S. B. & quoniam Græca amas inprimis, in quibus illustrandis, cum jampridem eximios tuos labores probaveris Orbi erudito, & nomen quoque apud summos viros consecutus sis, nomine Nationis Saxonicæ, quæ in patria tua per tot sæcula floruit, nunc Græcam Oratiunculam de capessendis honorum gradibus Academicis recita.

* * *

Σοφῶς, καλῶς, ἀγαθῶς, ita tibi plane applaudo, mi B. quemadmodum veteres quoque Oratoribus suis publice acclamasse accepimus. Pergas hac via, quam ingressus es, & ut in Homero hactenus & Aristophane, ita in Herodoto quoque, quem sub manibus habes, aliisque Græcis auctoribus ornandis operam

operam porro ſtrenuam ponas, nec unquam tibi credas amicos, qui quoscunque honores mecum impenſe tibi gratulentur, nunquam Mæcenates defuturos, qui novis honoribus, & lautiſſimis, quæ mereris, præmiis te cumulent.

At tibi quoque pulcrum eſt aliquid in Græcis conari, politiſſime J. G. G. Philoſophiæ & Bon. Art. Licentiate, qui, cum apud animum tuum perpenderes, quæ triſtia nuper fata experta ſit florentiſſima civitas, de metu graviori propter bella urbiumque incendia, nomine nationis Polonicæ, Græcum nobis carmen decantabis.

* * *

Ohe jam ſatis eſt querelarum; avertat ſiniſtrum omen Deus immortalis; tibi vero, quoniam de incendiis dixiſti, accendat animum, ut paulatim bonis literis lucem affundas fulgentiſſimam.

Nulla utique ſalus bello, pacem

te

te poſcimus omnes. Itaque Tu, ſolertiſſime L. M. Phil. & Bon. Art. recens create Licentiate, nomine Nationis Franconicæ, de pacis Trajectinæ fructibus, quod in promptu habes, carmen heroicum Latinum nobis non invideas.

Auguror, te Poetam olim futurum non publici ſaporis, ſed terſum ſatis atque elegantem. Faxit autem Deus, ut pax læta ac proficua propediem affulgeat, pax optima rerum quas homini noviſſe datum eſt!

Jam audiendi etiam eſſent reliqui, niſi temporis habenda foret ratio; & perſuaſos vos ſatis eſſe puto, Auditores, neminem eſſe ex tota hac Candidatorum corona, qui non paria præſtare valeat. Quin audeo ipſe aſſeverare, vix unquam e Facultate noſtra tot in ſcenam productos fuiſſe Viros juvenes apprime eruditos, quorum aliqui jam publice tuendis theſibus auditoribus eruditionem probarunt, alii non Græcis modo,

ſed & Latinis optimæ ætatis autoribus edendis atque illuſtrandis, alii denique hiſtoriæ litterariæ juvandæ ita operam addixerunt, ut nomen in erudito orbe jam tum fuerint conſecuti.

Cum igitur vos, præſentes optimarum Artium Licentiatos, voti veſtri, ut Magiſterii axiomata conſequamini, reddi compotes unanimi inclytæ Communitatis Philoſophicæ decreto ſit conſtitutum, agite, antequam, quod mearum nunc eſt partium, abſolvam, eminentiorem hunc, vobis peculiariter paratum, omnes & ſinguli conſcendatis locum.

CATHEDRA.

Ecce, primum in altiore hoc vos collocavi loco cathedraque, non, ut cathedrarios, umbratilesque, ſed ſinceræ doctrinæ Philoſophos, ut intelligatis vos Scholaſticorum cenſu jam eſſe eximendos; veterum nempe Romanorum exemplo qui

militem ſpectatæ virtutis, ad ſe in ſublimius tribunal receptum, coram tota concione laudabant, & imitandum reliquis proponebant.

PILEUS.

Pileos rotundos, violaceosque vobis impono; pileos, inquam, tanquam ſignum libertatis, non effrenis quidem illius, quam in Republica Literaria nequaquam tolerandam oſtendi, ſed quod emiſſi jam ſitis ex anguſtis ſtudiorum cancellis in campum liberum publice docendi. Rotundos, ut rotunde ad quæſita, quæ vobis incumbunt, & non per ambages & Sophiſtarum more ambigue reſpondeatis, doceatis. Violaceos, qui humilitati proprius color eſt, ut ſuperbiam deponatis, & non elato, ut illi, quos in Charlataneriæ cenſum poſuimus, animo incedatis.

LIBRI APERTI.

Libros vobis aperio, ut antequam vos Magiſtros renuntiem, intelligatis, e quibus profeceritis magiſtris, eos-

eosque diligenter habeatis ante oculos, nec ideo quod ipsi audiatis Magistri, prorsus credatis ex manibus deponendos. Neque tamen existimetis, in omnibus rebus, vobis æque ac tyronibus ad dictionaria sua, ad libros esse recurrendum. Quapropter

LIBRI CLAUSI

claudo iterum libros, autorque vobis existo, ne vosmet mancipetis aliorum sententiis, & multum quidem aliorum judicio, aliquid autem & vestro tribuatis, continuo memores illius: amicus Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas.

ANNULUS.

Denique hunc annulum vobis induo, quo vos castissimæ virgini Sophiæ desponsatos utique cupio, cui & perpetuo vinculo conjuncti, nunquam patiamini vos ullis malevolorum persuasionibus dimoveri.

His ita peractis nihil superesse vide-

videtur, quam ut vobis decretos a Facultate honores solemni actu impertiam.

RENUNCIATIO.

Quod igitur æternus & misericors Deus, Pater Domini nostri JESU Christi in divini sui nominis gloriam, Ecclesiæ, Reipublicæ Christianæ & Academiæ salutem, vestrumque omnium honorem atque emolumentum bene vertat; Ego Johannes Burch. Menckenius, Lipsiensis, J.U.D. Potentiss. Regis Poloniarum & Electoris Sax. Consiliarius & Historiographus, Historiarum in hac Academica Professor Publicus, Facultatis Phil. Assessor, & hoc tempore Decanus, autoritate plena & potestate à Spectatissimo Domino Procancellario mihi concessa Vos optimarum Artium & Philosophiæ Licentiatos, nominatim

* * *

Vos inquam, numero triginta quatuor, omnes & singulos, absentes tan-

tanquam præsentes, optimarum Artium & Linguarum Magistros, id est, totius veræ salutaris & infucatæ Philosophiæ facio, creo Doctores, factos creatosque publica voce renuntio, tribuens vobis plenam potestatem docendi hic & ubique, cum omnibus privilegiis, juribus & commodis, quibus Magistrorum ordo, more antiquo, & recepta hujus Academiæ consuetudine, uti frui consuevit, & quibus notis distingui eos a reliquis ordinibus Majores nostri voluerunt, in nomine Dei Patris, Dei Filii & Dei Spiritus sancti, Dei triunius, a quo, in quo, per quem & ad quem sunt omnia, qui est totus, unus, ipse. Amen.

Quoniam vero Magistri præcipuæ partes sitæ sunt in docendo & explicando bonos Autores, ut auditores etiam de hoc possint esse securi, faxis intelligant ii, qua dexteritate, tu, J. C. O. Linguarum,

Artium & Philoſophiæ recens create Magiſter, qui primus in ordine adſtas, nobis jam breviter penſum e libris Philoſophi ad Nicomachum explicare poſſis.

* * *

Credo de viribus tuis perſuaſos eſſe Dominos Auditores, quare non eſt ut patientia illorum diutius abutamur.

Nunc, quod unicum nobis reſtat, & ipſa in Deum & Superos pietas jubet, tu, C. G. B. Philoſ. Linguarum & Liberal. Artium Magiſter, felicem huic Actui colophonem decenti gratiarum actione imponas.

DECLAMATIO II.

Magnifice Academiæ RECTOR,
Spectatißime Fac. Phil. Decane,
Viri ceteri excellentißimi,
Tuque ornatißima Studioſorum
Corona.

EX quo primus omnium mortalium in maxima rerum præſtantiſſimarum affluentia cœpit nauſeare cœlumque ipſum petere ſtultitia, ita cunctos implevit rerum novarum ſtudio, ut, quo quis doctior prudentiorque habetur, eo flagrantius inſectetur ea, quæ & mira & ſtupenda & a publico rerum ordine videntur aliena. *Quod intellectu facillimum eſt*, ut Syneſii verbis utar, *deſpicitur, prodigioſæ narrationes afferantur, oportet.* Nimirum is demum de plauſu ſecurus eſt, qui uti Amphion uniones & gemmas allicere, ut Giges oculis in Encomio Cal.

præsentium se surripere, ut Janus biceps non minus futura quam præterita intueri, & ut Dædalus per aera volitare didicerit, montesque aureos, insulas errantes, minotauros, chimeras, griphos ac difficiles nugas alias crepet. Ut nihil dicam de Apollonio, Theophrasto, Cardano atque aliis, qui cum essent absurdissimi, suos tamen admiratores invenerunt, non possum quidem præterire Guilielmum Postellum, qui cum somnia sua atque deliramenta de Virgine Veneta, quam matrem suam Johannam appellare consueverat, publice exponeret in Collegio Lombardico, tantam auditorum multitudinem concitavit, ut plurimi, quos haud capiebat spatiosa area, ad fenestras, admotis scalis, adreperent. Quæ Fratres Roseæ Crucis, quanto hominum non obesæ naris plausu fuerint commenti, Vir elegantissimus Gabriel Naudæus luculento ac lepido libello

Naudé Instr. sur l'Hist. des Fr. de la Roze-Croix p. 5.

bello expoſuit. Quos porro non faſcinavit ars magna Lulliana, e cœlo, ſi Diis placet, demiſſa? Enimvero citius utique e tenebris Heracliti lucem, e dubitatione Socratis certam ſcientiam, & e Diogenis ſtultitia ſapientiam elicias, quam ex illius logogriphis & thaumaturgicis micam ſalis. Et tum nihil, ut vulgo ferunt, tam abſonum, nihil æque ab omni ratione remotum excogitari queat, pro quo non ſapientum aliquis tanquam pro aris & focis depugnaverit; ita non minus vere affirmaverim, neminem unquam exſtitiſſe tam ſtolidum, tamque inſipidum prorſus & inficetum, quin nactus fuerit aſſentatores longe, ut par eſt, ſe ipſo ſtultiores. Neque enim defuere, qui cum Heraclito primum principium, cum Parmenide rerum pluralitatem, cum Protogone veritatem ipſam negarunt, aut cum Anaxagora cœlum lapi-

dem & nivem nigram ſibi perſuaſerunt. Præterea quamvis unum omnino Deum Opt. Max. non ſolum res humanas præſentes omnes uno obtutu contueri, verum & ea, quæ futura ſunt, longiſſime proſpicere, ipſa nos doceat relligio, multi nihilominus mortalium futuros rerum eventus curioſiſſimo oculo rimantur. Non memorabo nunc Merlinum Anglum, Joachimum Germanum, Savanarolam Italum, Johannem Pariſienſem, tum Theleſphorum de Cuzentia, Dandalum, Ruſticanum, Ubertinum de Caſali, Lolliardum, Noſtradamum, Lichtembergenſem & febriculoſos centum alios, quorum quidem ſomnia haud infimi ſubſellii viri eruditi, Arnaldus de Villanova, Cyprianus Leonicenus, & Cuſanus Romanæ Eccleſiæ Cardinalis avidiſſimis auribus excepere; quin potius hominem novum producimus, Iſaacum Pickerſtaff, Anglum, qui

Naudé l. c. p. 6.

qui sive serio, sive ut vesanæ hominum curiositati illuderet, tot portentosas summorum Principum mortes eodem anno annuntiare ausus, non Angliam modo verum & Orbem universum diu anxium tenuit & sollicitum. Quæ cuncta dum recta lance perpendimus, haud aliter profecto comparata videntur, atque Empiricorum deliria, qui ut miseram plebem illiciant ac fallant, mimos & præstigiatorum omne genus, simiasque & mures alpinos alunt, atque inter hæc jactitantes sua pharmaca, panacæas, emplastra, spectatorum marsupia callidissime emungunt. Jam pridem, ni fallor, intellexistis, Auditores, quorsum mea tendat oratio; nam cum de Charlataneria Eruditorum generatim ex hac ipsa cathedra dicere cœperim abhinc biennio, restabat ut hoc tempore, quo Procancellarii munus in me delatum video, quæ dicen-

da ſuperſunt, reliqua paulò diſtinctius percenſerem. Quod dum paro, id mihi curandum præcipuè intelligo, ne circulatorum, quos rideo, conſuetudinem ipſemet amplecti deprehendar, neve in ipſo orationis meæ limine nimio ambitu utar, verbisque ſeſamo, quod ajunt, & papavere ſparſis ad arrigendas aures Vos exſtimulem, Auditores; nihil enim addo prætet veterem formulam: linguis animisque favete.

Prima nobis prodeat Grammaticorum ac Criticorum gens aſpera & ferox, qui cum pueros ad virgam obſequentes habuere in ſcholis, nulli eruditorum parcunt, & in ipſum Orbem Romanum Græciamque univerſam principatum quendam ambitioſe ſibi vindicant. Sive enim Græcus, ſive Latinus Scriptor proponatur, non tam id agunt, ut ſcite & appoſite dicta evolvant ac nitori ſuo reddant, quam

quam ut nodum quærant in ſcirpo, & ad manuſcriptos codices confugiant, variasque lectiones, nullo habito delectu, cumulent; tum vero urere, ſecare & nihil a virgula cenſoria intactum relinquere. Et quanta quæſo litigia, quanta bella exoriuntur, ſi ab iſtis Hypercriticis & Pantocriticis vel latum unguem diſceſſeris? Neque enim dubium ullum eſt, quin læſæ majeſtatis literariæ reum te agent continuo, & de lana caprina litem intentabunt graviſſimam. *Itaque ars critica*, ut loquitur noſtri temporis Tullius, *quæ diſcrimen erat veritatis, & temporum, atque falx errorum, nunc ſeditionum literariarum fomes, ac turbo ingeniorum evaſit.* Hi nimirum ſunt illi cenſores Catulliani, qui *vecordem ſolent excitare rixam, ut veniant in ora vulgi.* Quos inter exercitum e veteribus ducit Aſinius Pollio, qui & Livio & Salluſtio & ipſi Romanæ elo-

Gravina Orat. III p. 137.

quentiæ patri Ciceroni ſuos nævos exprobrabat.* Referunt de Franciſco Philelpho, quod, cum de unius vocabuli Græci genuino ſenſu barbam ſtipulatus eſſet cum Timotheo, victorque demum evaſiſſet, nullis Timothei precibus adduci potuerit, ut barbæ parceret; diſciſſam utique barbam velut ingens trophæum circumferens in triumpho. Et plerumque ſane circa minutias & quisquilias occupantur homines iſti, qui & Græcorum morbus fuit, *qui quem numerum remigum Ulyſſes habuiſſet? priorne eſſet ſcripta Ilias & Odyſſea?* & ſimiles quæſtiunculas alias miro conatu agitabant; & Romanis adeo familiaris erat, ut ipſe Tiberius Imp. minutiarum illarum usque ad ineptias & deriſum ſtudioſus, his plerumque quæſtionibus exerceret Grammaticos: *quæ*

Seneca de brev. Vitæ C. 13.

Sueto-nius in Vita ejus C. 70.

* Vide exempla plura ſelectiſſima tum veterum, tum recentiorum apud Agrippam de vanitate Scient. Cap. III. ſub fin. & conf. noſtram Orat. I.

quæ mater Hecubæ? quod Achilli nomen inter virgines fuisset? quid Sirenes cantare sueverint? & reliqua. Et hinc de re minima vasta sæpe volumina conscripta videas: nam & Nicanor Grammaticus sex libros de puncto Grammatico composuit, & Messala Corvinus de litera S, ac Mart. Fogelius de Germanorum litera B, prolixius differuerunt, ut taceam Agnum Benignum Sanrey, qui de recta nominis Paracleti pronuntiatione integrum tractatum scripsit, & alios. Nescio vero an non & inter inanes lites nostris temporibus referri debeant illæ, quæ Bentlejum & Boylium, Fabrettum & Gronovium, Clericum & Burmannum, & nuper Kusterum & Perizonium, de unica voce *cerno* disputantes, exercuerunt, quos summos in re literaria Viros, nostrique ævi heroes, par erat in re magis ardua laborem posuisse. Sed ut ad Pseudo-

v. Lilienthal de Machiavellismo literar. p. 115.

do-Grammaticos revertar, nemo illos expreſſit luculentius Antonio Bynæo, cujus verba vix temperare mihi poſſum quin hoc loco repetam. Ita vero ille: Omnis cogitatio & induſtria horum hominum in levibus & minimi momenti rebus tota verſatur. Hi vietas & rancidas tantum obſervatiunculas proferunt, quaſi iis ignoratis Reſpubl. literaria periret; ac in eo diſputant: *Virgilius ſcribendum ſit, an Vergilius? & noctium Atticarum autor vocandus Agellius, an Aulus Gellius?* Tales quæſtiones hi vani homines & ſui oſtentatores maximi avide captant & arripiunt, ex tali muſtaceo laureolam quærunt, totamque in nugis iſtiusmodi terunt ætatem. Hos capita & diatribas conſcribere videas, ſi non integra volumina, de antiquis illis næniis: *Homerus, an Heſiodus ſit natu major?* & reliqua. Si MStum aliquod nacti fuerint, qualia ſum-

In Somnio p. 12. 13. Conf. Lilienthal l. c. p. 110.

mo

mo ſtudio undique conquirunt, & e Bibliothecis eruunt, ac in eo vocem aliquam, paulo aliter quam in editis ſcriptam, repererint, vel literam mutatam, ſtatim corrigunt, & εὔσοχον quam maxime clamant, majoremque gloriam in tam bella inventione collocant, quam ſi Babylona vel Trojam ipſam expugnaſſent, ac de literula vel ſyllaba triumphant, quas jugularunt. Tum quicquid non implet, ut ipſi ſolent dicere, aures eorum, vel non Latinum ſatis videtur, ſtatim de mendo ſuſpectum habent, ac ex conjectura illud corrigunt, vel, ſi verum audire velint, corrumpunt, & loca ſana lacerant, diſtrahunt ac pervertant. Veri librorum carnifices & peſtes, qui auctores urunt, ſecant, mutilant, ac pro ſuo lubitu eorum membra transponunt, & monſtra quædam ex iis conficiunt. Adeo ut jam vere dici poſſit, quod de Homeri exemplaribus olim dictum eſt:

est: auctores multo meliores & emendatiores esse, qui minime sunt emendati. Hactenus Bynæus. Ceterum horum morem callidissime æmulatus est, quisquis sub Chrysostomi Mathanasii persona nuper admodum acerbam in Criticos Satyram Gallico sermone conscripsit.* Sed

Barlæus Poem. *Cedite, Grammatici, magno quibus ilia fastu*
Inconsulta tument, delapsaque litera sede
Sufficit ad bellum, vel iniquum comma minaces
Exacuit calamos & tanti scena paratur
Nominis.

Proxime hos consequuntur illi, qui persuadere nobis cupiunt, quasi linguas devoraverint omnium gentium, eoque ad se potissimum pertinere volunt illud Apostoli: *Gratias*

* Titulus est: *Le Chef d'œuvre d'un Inconnu avec des remarques &c.* A la Haye, 1714, 12.

tias ago Deo meo, quod omnium vestrum linguis loquor. Ita inter admiranda Fratrum Roseæ Crucis id quoque celebratum est, quod in universo terrarum orbe dispersi, ubique tamen linguam haberent propemodum vernaculam & usque adeo familiarem, ut in ea nati viderentur atque educati. Guilielmus Postellus linguas quindecim, Andreas Thevet viginti octo ita callebat, ut expeditissime loqueretur; at Josephum Scaligerum, qui ne quidem unicam se ignorare gloriabatur, quam divitem linguarum fuisse existimatis, Auditores, si in nostrum orbem quadrarent, quæ de septimi cœli habitatoribus Mahumedes impudentissime effutivit, *quorum* nimirum *quisque habebat septingenta millia capitum, & in quolibet capite septingenta millia ora, & in quolibet ore mille septingentas linguas, laudantes Deum septingentis millibus idiomatibus.* Nec desunt recentissima jacta-

Naudé hist. p. 94.

jactatorum horum exempla, de quibus haud immerito dixeris, quod Seleſtadius olim Poeta de Hiſpanis :

Si quantum linguæ, tantundem cordis haberent,
Non foret ætherea tutus in arce Deus.

Jam ut ad Oratores tranſeam, non morabor illos, qui, ut infamem Sophorum appellationem vitarent, Sophiſtæ vocari malunt, resque in aprico poſitas ac cunctis Scriptorum calculis probatas, conquiſitis undique ratiunculis, in dubium vocare audent, Iliumque nunquam captum, aut magnum illum Alexandrum meticuloſum, & Helenam imbellem ac deformem in theatrum trahunt ; qui pocula & libidines & quicquid eſt flagitiorum, multo verborum apparatu commendant ; ipſamque ſtultitiam, febrim quartanam, podagram, calvitiem, aſinum, muſcam, pulicem, laudibus

ad

ad cœlum extollunt. Nam & isti quid aliud agunt, quam ut falsis ac fictitiis rerum imaginibus ludentes gloriolam captent apud illos, qui nihil nisi quod aures blande titillet, admirantur ac genuina artis Rhetoricæ præcepta nunquam degustarunt. Itaque dum phaleras sectantur & figurarum omne genus, & amplificationes afferunt portentosas, ipsum orationis nervum amittunt. Id quod de iis quoque non incongrue dixerim, qui e rhetoricis scholis Christiani Weisii prodeuntes, nihil se eximium conari posse credunt, nisi vel symbolis atque emblematibus, e Picinello, Saavedra vel Petrasancto sollicite corrogatis, cunctos parietes impleverint, vel ingenioso quodam numismate donaverint auditores suos, veluti oculos fascinaturi aut manus deauraturi eorum, quorum mentibus imponere laborant. Præcipue vero hic de saltatione rhetorica

& rhetoriſmo hiſtrionico dicendum nobis videtur: quandoquidem hodie plerosque deprehendimus mira vocis contentione, vultu multiformi, oculo vago & petulanti, jactatis brachiis, ſaltantibus pedibus, laſcivientibus lumbis, ac variis motibus, inverſionibus, circumductionibus, reſupinationibus, ſaltibus, geſticulante toto corpore, animi videlicet mobilitate ipſum ſecum volvente, ad populum proclamare, memores fortaſſis Demoſthenis ſententiæ, qui (ut eſt apud Valerium) interrogatus, quidnam eſſet in dicendo efficaciſſimum, reſpondit: hypocriſis; iterum deinde & tertio interrogatus idem dixit, ac pene totam dicendi vim huic deberi affirmavit. Equidem haud ignoramus, Socratem, Platonem, Ciceronem, Quintilianum ac Stoicorum plurimos artem illam admodum utilem Oratori imo & neceſſariam exiſtimaſſe, quatenus nimirum apto quo-

Agr. de Van. Sci. Cap. 21.

quodam corporis gestu, vultus & corporis compositâ adformatione, constat, tum vigore oculorum, pondere vultus, accommodatoque singulis verbis & sententiis sono vocis & efficaci corporis motu ad ea, quæ exprimuntur. Quod cum intelligeret Petrus Francius, artificium jam pridem deperditum quasi postliminio revocare cœpit, & novam quodammodo *eloquentiam* commentus est, quam *externam* vocavit.* Itaque adolescentes continuo duxit ad speculum, ut, quomodo & ora & oculos ipsasque manus ad singulas voces componerent, hoc veluti magistro discerent; tum vero novos Roscios prodire in theatrum ac declamare jussit orationem quandam Romanæ eloquentiæ patris Ciceronis, ingenti utique Auditorum plausu, qui ad rem novam, ut solet fieri, non leviter commovebantur.

* Vide ejus *Specimina eloquentiæ externæ* & Orat. *pro Eloquentia* in Posthumis.

Verum tantum abeſt, ut eloquentiam ut potius affectationis turpiſſimum vitium cum Thraſoniſmo iſto diſcipulis ſuis inſtillaverit Franzius, Vir alioquin laude ſua nequaquam fraudandus.

Pergimus ad Hiſtoricos, qui, cum res geſtas ſummorum Principum aut familiarum origines deſcripſere, non minus in Charlataneriæ, quam vocamus, vitium inciderunt. Quidam ut ad Livii gloriam quam proxime accedant, hiſtoriolas ſuas longis atque tædioſis orationibus inferciunt, adeo ut barbaris etiam hominibus tribuant ingenioſiſſimos ſermones, id quod in Paulo Æmylio, Gallico Scriptore, plures adnotarunt. Alii, quaſi de Lectoribus deſperent, niſi oculos jucundo ſpectaculo oblectent, ſingulas paginas ſcitiſſimis figuris exornant, & quod ridiculum, pugnas quoque ipſas & velitationes nullo ſæpe ordine geſtas, ſollicite depingunt: qui

non

non magis mihi ſapere videntur ac primi illi librorum figuris diſtinctorum editores, qui quoties vel urbis alicujus, vel prælii, vel viri aut fœminæ illuſtrioris meminere, eandem nobis tabulam identidem exhibent, id quod in Stumpfii & Dreſſeri Chronicis, nec non in Pantaleonis Proſopographia aliisque ſuperioris ævi libris plurimis deprehendimus. Sed & minus meo judicio ferendus Johannes Palatius, qui, ut genio ſeculi, quo res numaria florebat, placeret, exſangue & elumbe hiſtoriæ ſuæ corpus opplevit numismatibus, ſed adulterinis & ex otioſo ipſius cerebello profectis. Alii quo tutius adblandiantur ſuis Mæcenatibus, & Lectoribus obtrudant fabulas Mileſias, neſcio quæ archiva, quos codices jactant, & eruta ex obſcuris latebris manuſcripta; quos inter artifices nequiſſimos principem locum merentur, e noſtris Georgius Rüxnerus, qui ut fa- Bibl. des Hiſt. p. 175.

milias quorundam nobilium extolleret, ad Magdeburgici codicis, quem nemo vidit, fidem provocat, & ex Gallis Antonius Varillasius, qui quoties genio indulget, spissa manuscriptorum nube se tuetur. Taceo falsarios & sycophantas alios, qui integros libros nobis dedere, Annæum Viterbiensem, qui Berosi Chaldæi Antiquitates, Inghiramum, hominem Florentinum, qui Antiquitates Etruscas, Ant. Dominicum Floccum, qui L. Fenestellæ librum de Magistratu & Sacerdotio Romano, Hieronymum Romanum de la Higuera, qui Flavii Lucii Dextri, Marci Maximi, Braulionis & Helecæ, Ant. Lupianum Zapatam, qui Hauberti, & Gregorium de Argaez, qui Liberati Chronica excogitavit: neque ex his quisquam tam bardus fuit aut ineptus, quin ex vetustis codicibus accurate omnia descripta prædicaret; quin & aliqui, quod de Zapata imprimis fertur, quo

Ib. p. 324.

p. 325.

quo facilius fidem invenirent, se furto abstulisse codices e Bibliothecis exteris, Lectores suos persuapereconati sunt, vel nova subinde chronica confinxerunt, quod de Argaezio constat, ut spuriis antea editis autoritatem conciliarent. Verum ut hi onerant Annalibus suis orbem literatum, quos æterna nocte sepultos præstabat, ita sunt alii contra, qui splendidos historiarum libros publice nobis pollicentur, eoque nomen sibi comparant inter historicos primi ordinis, quos tamen, cum diem obierint, ne per somnium quidem ea de re apparet cogitasse. Quo nomine Jo. Franciscum Carettonium non inelegan-
ter arguit Erythræus, qui cum ido- Pinac. C. 93.
neus esset habitus, cui Societatis suæ annalium confectio demandaretur, non solum statim id, gloriæ & ostentationis causa, divulgavit, verum & iterum iterumque gloriatus est, perfecturum se, ut omnes

intelligerent, neminem eorum, qui viverent, majori, quam ipſum eloquentiæ ceterarumque virtutum inſtructu apparatuque ornatum, ad ſcribendam hiſtoriam acceſſiſſe: ſed tam magnificum dictum, utpote plenum vanitatis ac ſpiritus, tenues abiit in auras, nec adhuc annalia, quæ nemo unquam eſt inſpecturus, apparent. Et noſtis, Auditores, quæ inter noſtros Vir magni nominis de hiſtoria Weldecenſi & vita Leopoldi M. & inter Batavos de rebus geſtis Wilhelmi III, Regis Magnæ Britanniæ, Hiſtoriographus ejus minatus fuerit, quorum in ſchedis, poſtquam e vita diſceſſere, vix una atque altera lineola, quæ huc faceret, reperta eſt. Quotusquisque eſt porro hiſtoricorum, qui non in ipſo limine omnia ad unam veritatis regulam exactiſſimam redacta liberaliter polliceatur, quos ipſos tamen cum inter ſe componimus, rariſſime videmus conſpirare: Herodianus

nus Alexandrum Mammææ filium accuſat, quem laudant Lampridius aliique: Juliani virtutes commendant Ammianus Marcellinus & Montanus, cujus vitia perſtringunt alii: Dio facta Bruti & Caſſii damnat, probat contra Plutarchus: Paterculus Sejanum extollit, plerisque aliis exoſum: Claudianus Ruffinum proſcindit, Arcadii præceptorem, quem Zoſimus, Zonaras, Eutropius & Paulus Oroſius ſummis laudibus afficiunt. Sed miſſis his, in quibus enarrandis dies nos citius, quam dicendi materia deficiet, eorum quoque attingenda eſt temeritas, qui in re Genealogica ad primam ſtirpem deſcendere audent. Nam ut taceamus veterum Gentilium inſaniam, qui Principes ſuos Deorum ſanguine procreatos mentiebantur, aut eorum, qui gentium origines tradidere, & Hiſpanos a Tubale Japeti filio, Cambros a Gomero, altero

ejusdem filio, Britannos a Bruto, Francos a Francione, Priami aut Hectoris filio, Brandenburgicos a Brenno, ab aliis alios, arcessiverunt, illud profecto dignum risu ac multo cachinno, Franciscum Sandovallium, Hispanum, Caroli V Imp. Wilhelmum Slatyer, Anglum, Jacobi I Angliæ Regis, & Joannem Messenium Regum Sueciæ familias inde ab Adamo, primo omnium parente, non interrupta per tot capita serie, deduxisse. Neque felicius, ut arbitror, operam suam collocarunt Jacobus Zabarella, qui Joannis Casimiri Poloniæ Regis, & Godofredus Siegfried Megander, qui Christiani Saxoniæ Ducis, cum Regibus ac Principibus Europæ tantum non omnibus cognationes, descriptis pluribus tabulis, delinearunt.

Oeuvres de la Mothe le Vayer T. I ed. in fol.

Nicholson Scotch Hist. Libr. p. 140.

Accedo ad Poetas, genus hominum lepidum & facetum, sed & inflatum & arrogans, de quibus, nisi

alia

alia dicenda supereſſent, latiſſimum utique haberem differendi campum. Nimirum ex quo ita perſuaſum fuit nonnullis, quaſi ex ipſo Poetarum patre Homero rerum omnium humanarum atque divinarum fontes derivari poſſent, incredibilis profecto faſtus invaſit cunctos, qui in re poetica fuere vel leviter exercitati. Nam ut olim Accium Lucium Poetam, cujus vix nomen ad nos propagatum eſt, Julio Cæſari, in Collegium Poetarum venienti, nunquam aſſurrexiſſe conſtat, quod tantum Imperatorem in carmine multo ſe putaret inferiorem; ita inventi ſunt ſequioribus temporibus, longe plurimi, qui neminem poematis gloria parem ferre potuere, nedum ſuperiorem. Unus nobis inſtar omnium erit Belmontes Cagnolus, Abbas Italus, qui cum Aquilejam captam ſoloque æquatam carmine deſcripſiſſet, nomen ſuum in toto orbe celebratum Erythr. Pinac. Cap. 8.

arbi-

arbitrabatur, eoque, si literatus aliquis ei continuo non assurrexisset, elatus iracundia hisce hominem verbis increpabat : Itane? Abbas Cagnolus, eversæ Aquilejæ & tantorum carminum autor, tuam potuit notitiam effugere? non fit verisimile; cumque in Humoristarum cœtu carmina quædam horrida & inculta recitans omnium in se risus excitasset, quid ridetis, inclamabat, insani? ego sum ille Abbas Cagnolus, omnium, qui sunt in hoc numero, multo antiquissimus, quique ex dirutæ Aquilejæ poemate tantam mihi gloriam famamque collegi, ut nullus in terra vivat, cujus nomen sit apud omnes illustrius & clarius. Et quid mirum cristas erexisse Poetas, quos ab ipsis summis Principibus aliisque spectatissimis in Republica Viris longe plurimis in delitiis habitos magnisque honoribus ac præmiis affectos fuisse novimus. Alexander M. cum ad tumulum con-

conſtitiſſet Achillis, eum hoc uno beatum prædicabat, quod præconem virtutum ſuarum Homerum nactus eſſet; & niſi Ilias exſtitiſſet, inquit Tullius, idem tumulus, qui corpus contexerat, nomen quoque obruiſſet. Auguſtus verſus in laudem Æneidos ipſe componebat, ut vel ſic abſterreret illos, qui ad ipſius Maronis moribundi præceptum, præſtantiſſimum poema igne cremari ac ſubduci poſteritati cupiebant. Et ut alios taceam inter recentiores, qui modicis carminibus ingentes divitias collegerunt,* non poſſum certe hoc loco præterire, Petrum Ronſardum, qui non modo tanta apud Regem Carolum IX gratia florebat, ut cum illo carmi-

Nouv. Oeuvr. de M. le Pays T. II p. 182.

num

* Huc referri poſſunt Malaherba, cui Maria Medicea 1500 librarum penſionem annuam procuravit, teſte Menagio, *Rem. ſur les Poeſ. de Malherbe p. 378*; & Desportes, de quo ita loquitur le Pays *Nouv. Oeuv. T. II p. 180:* Un ſeul Sonnet luy fit payé dix mil francs par l'Amiral de Joyeuſe & enfin apres s'eſtre bien laſsée à faire des vers, ſa Muſe acquit un repos de dix mille ecus de rente.

num certamen inire non detrectaret, sed & ob unam poematis gloriam ab Elisabetha Angliæ Regina adamante pretiosissimo, & a Maria Scotica supellectile aurea & argentea donari meruerit, dictumque vulgo fuerit, nunquam Galliam ex tristi luctu, quem ob captivitatem Francisci I Regis sui conceperat, recolligere se potuisse, nisi Ronsardus eo ipso die, quo Franciscus captus est, miraculo quodam in lucem editus fuisset. Memoratu dignum est, quod de Camillo Querno refert Scriptor disertus Paulus Jovius. Is, inquit, e Monopoli Leonis X Pont. fama excitus, quum non dubiis unquam præmiis Poetas in honore esse didicisset, in Urbem venit, lyram secum afferens, ad quam suæ Alexiados supra viginti millia versuum decantaret. Arrisere ei statim Academiæ sodales, quod Apulus præpingui vultu alacer, & prolixe comatus, omnino

Elog. P. II p. 156.

di-

dignus festa laurea videretur. Itaque solemni exceptum epulo in insula Tyberi Æsculapio dicata, potantemque sæpe ingenti patera, & totius ingenii opes pulsata lyra proferentem, novo serti genere coronarunt: id erat ex pampino, brassica & lauro eleganter intextum, sic, ut tam falsè quam lepidè ejus temulentia brassicæ remedio cohibenda notaretur, & ipse publico consensu *Archipoetæ* cognomen, manantibus præ gaudio lacrymis, lætus acciperet, salutareturque itidem cum plausu, hoc repetito sæpe carmine:

Salve brassicea virens corona,
Et lauro, Archipoeta, pampinoque,
Dignus Principis auribus Leonis.

Nec multo post tanto cognomine percelebris productus ad Leonem, infinita carmina, in torrentis morem, rotundo ore decantavit, fuitque diu inter instrumenta eruditæ voluptatis longe gratissimus, cum

cœna-

cœnante Leone porrectis de menſa ſemeſis obſoniis ſtans in feneſtra veſceretur, & de Principis lagena perpotando, ſubitaria carmina factitaret, ea demum lege, ut præſcripto argumento bina ſaltem carmina ad menſam tributi nomine ſolverentur, & in pœnam ſterili vel inepto longe dilutiſſime foret perbibendum. Itaque cum aliquando, ut idem Jovius teſtatur,* de ſe canere juſſus, in hunc hexametrum erupiſſet:

Archipoeta facit verſus pro mille Poetis,

& demum hæſitaret, illico Pontifex perargute addebat pentametram:

Et pro mille aliis Archipoeta bibit.

Etenim & longe plures commemorari poterant Poetæ, qui genium mero ſollicitare paulo largius conſueverunt, niſi temporis habenda

* Refert id quidem de Andrea Marone, Poeta, ſed haud dubio errore, Caſpar Ens Epidorpidum L. I p. 248.

benda esset ratio. At de Poetis laureatis nonnihil hoc loco dicendi peropportuna nobis nascitur occasio, quippe qui non minus, ac victores in Olympicis, sibi placent, & quendam quasi in Poesi dominatum erigunt. Ipse Petrarcha, qui primus fere honorem illum consecutus est, non alio in loco Romæ, quam quo Imperatores Romani consueverant, coronari voluit; & constat de Ludovico Ariosto, quod, cum ab ipso Imperatore Carolo V lauream accepisset, tanto repente gaudio fuerit perfusus, ut velut œstro percitus per omnes plateas cursitaverit, ipso *Rolando furioso*, quem carmine descripserat, longe furiosior.* Hen-

Nouv. Oeuvres de M. le Pays T. II p. 186. Conf. Thomas. & Reines. in Epist. Maresc. p. 657 & 664.

Lassel Voy. d' Ital. T. II p. 244.

G ricus

* Hetruscum est poema, quod *Orlando furioso* inscribitur: dedicaverat illud autor Duci Ferrariensi, sed nihil aliud ab eo retulit præter verba illa: *Signor Aristo dove per Dio havete pigliato tante coionnerie?* v. *Le Pays l. c. p. 184.* & ridetur falso Ariostus ab autore libri *Hist. Poet. de la Guerre entre les Anc. & Mod.* Lib. 5.

Paravicini Singul. de vir. Cl. p. 81.

ricus Loritus Glareanus, cujus & ſupra mentionem fecimus, a Maximiliano I Imp. corona poetica donatus, cum peregrinos aliquos ſe ipſum viſendi gratia acceſſiſſe audiviſſet, tum laurea indutus & aurea torque ornatus ac conclave elegans & amplum ingreſſus, & in hemicyclum ſe recipiens, ſedebat immotus, perinde atque illos non videret, qui acceſſerant, atque ita etiam abire patiebatur. Et relatum accepimus de Simone Dach, cujus eſt in Boruſſia nomen celebratiſſimum, nunquam eum in publicum prodiiſſe, quin corona ac ceteris ornamentis, quæ Poetam laureatum decent, fuerit inſignitus. Deinde illud quoque præcipuum habent Poetæ, quod ingenii ſui fœtus, perinde ut canis catulos ſuos, amant & lambiunt, & præmaturo ſæpe partu in lucem protruſos centies prælegunt amicis ſuis ac patronis, & cum alios non inve-

ne-

nerint, quorum aures obtundant, novem Musas cum Apolline provocant, ut numerum faciant. Quin & nova comminiscuntur carminum genera, Choriantica, Asclepiadica, Dicola, Distropha, Tetrasticha, Acrosticha, & nescio quæ alia, in quibus non quod pueri in faba, invenisse sibi videntur. Taceo vesanam illorum fingendi ac mentiendi libidinem, qui vel cum Arioſto illo, de quo modo diximus, cum hippogryphis ex luna descendunt, vel cum Typhone apud Nonnum, se aurigaturos cœlum, imo octies majus effecturos, quod hoc nostro capi satis non possent, & novis nuptiis copulaturos stellas, ut cœlo plenior sit soboles, ineptissime somniant. Nec quidquam addam de *Furore*, quem vocant, *poetico*, in quo θεῖον quippiam inesse sibi persuadent; quamvis illum quoque facillime trahi posse in rem nostram, nemo ibit inficias. In Dionysiac.

Nunc ubi ad doctrinam Logicam, * & Metaphyſicam delabimur, proh quantum ubique ineptiarum deprehendimus ! Quis enim ferat tot vanas & inutiles digladiationes, de formalitatibus, hæcceitatibus, quidditatibus, intentionibus, ſuppoſitionibus, exponibilibus, reduplicativis, particularisationibus, ſuppoſitis, mediatis & immediatis, complexis & incomplexis, (jam ſpiritus me deficit) breviter, tot intolerandis ſubtilitatibus, cum

Conf. Agr. de Van. Sc. Cap. 8.

* Meum hic facere poteram verſiculum, quem, teſte Naudæo in dialogo *le Maſcurat* p. 393, Cœleſtini monachi Pariſiis cœnobii ſui foribus inſcripſere:

Linquo Coax ranis, Cra corbis, vanaque vanis ;
Ad Logicam pergo, quæ mortis non timet ergo.

Autor ejus perhibetur quidam Silo ſeu Serlo, Profeſſor Log. in Academia Pariſienſi circa A. 1181, qui a diſcipulo quodam harum ineptiarum ſtudioſiſſimo, ut convenerat inter ipſos, poſt mortem de pœnis infernalibus admonitus, miſſis ſophiſticationibus, & adſcito habitu religioſo, hoc ipſo verſiculo ultimum vale dicebat auditoribus ſuis. Conf. Ant. Wood Athen. Oxon. in Faſtis T. I. p. 833.

cum quibus ſi Cleanthis aut Chryſippi argutiæ una cum Daphitæ, Euthydemi, Dionyſiodori circumventiunculis componantur, penitus craſſæ ruſticanæque futuræ ſunt. Enimvero etſi jam pridem a noſtris explosas novimus Scholaſticorum quæſtiunculas tot belliſſimis Sophiſticationibus involutas: *utrum* ſcilicet *Deus in firmamento ſit in aliquo prædicamento? num Magiſter noſtrandus, an noſter Magiſtrandus dici debeat? Quodnam majus ſit miraculum, an, ſi elephas æque exiguus fuerit ac pulex, an vero ſi pulex magnitudine ſua æquaverit elephantem?* aut *num chimæra in vacuo bombillans poſſit comedere ſecundas intentiones?* adhuc tamen monſtra illa verborum perterrefaciendis pueris inventa, *barbara*, ſcilicet, *celarent*, *darapti*, *feriſon* & ſimilia ſtudioſe colimus ac tuemur. Prorſus ut ad noſtra quoque tempora accommodatum videatur epitaphium, quod barba-

ris ſæculis quisquiliarum harum patrono poſitum accepimus:

Naudé Hiſt. des Fr. de R. C. p. 92.

Hic jacet Magiſter noſter,
Qui diſputavit bis aut ter,
In barbara & celarent,
Ita ut omnes admirarent,
In fapeſimo & friſiſimorum,
Orate pro animas eorum.

Memini B. Parentem meum ita olim his ineptiis occupatum fuiſſe, ut ſæpe poſtea exſecraverit tot horas atque dies futili labori conſecratos, quos multo rectius inſumpſiſſet illis ſtudiis, quæ deinde, cum ad ſe rediiſſet, non ſine aliqua laude tractavit. Et dignus eſt auribus veſtris titulus, Auditores, thematis prope inextricabilis, quod admodum juvenis ad capeſſendum inter Magiſtros Jenenſes locum (nam jura ipſa Magiſterii apud nos jam adeptus fuerat) publice in Academia Salana propoſuit: *de Præciſione inter creata realiter identificata, num objecti-*

jectiva sit, an vero tantum formalis? Etenim audax facinus & temerarium visum est omnibus, quod Vir imberbis & aliunde in hanc altercationis sphæram delatus, rem usque adeo perplexam & absconditam in cathedram deducere & cum exercitatissimis vitilitigatoribus ac logodædalis in arenam descendere non dubitaret. Gloriabatur ante alios ex Adjunctorum, quos vocant, Facultatis Philosophicæ ordine aliquis, (quem, nescio num subtilitatibus istis, ad dementiam demum adactum constat) Vir utique acutissimus, quem non secus atque olim Raymundum Lullium, radium mundi & virum illuminatum vocabant discipuli, se Lipsiensem istum Juvenem mire depexum daturum & ducturum ad absurdum. Fit pugna: torquentur in nostrum tela acerrima, intermixtis haud parce scommatibus, quæ probe norunt Athletæ isti, quantum faciant

ad excitandos risus & cachinnos. Sed non minus ille fortiter cuncta excipiebat & juvenili paulatim ardore inflammatus, hostem crudelissimum redigebat ad incitas, victoriamque omnium confessione luculentissimam deportabat. Pungebant hæc non parum Adversarium, quare, ut novum æmulum in invidiam adduceret apud studiosos juvenes, proximo statim post pugnam die ex valvis publicis indicabat, sibi propositum esse, docere juventutem, qua ratione non tantum Opponens & Respondens, verum & Præses maxime in congressibus disputatoriis prudenter ac modeste se gerere debeat. Quibus vix auditis, noster ex iisdem valvis annuntiabat scholas novas, in quibus, quo ordine, quave modestia non modo Præsidem & Respondentem, verum & præcipue Opponentem uti conveniat, demonstraturum se pollicebatur: id

quod

quod incredibili omnium concurſu haud infeliciter præſtitit. Sed juſto longius me abduxit dulciſſima Parentis mei memoria, cujus hic mentionem me feciſſe eo minus indecorum arbitror, quod ipſe, quoties iſta narraret, fateretur ingenue, ſe illo tempore, quo tenerum animum invaſerant nugæ illæ, fuiſſe omnium quos Sol adſpicit, ſtultiſſimum. *Nihil* enim, ut Sarisberienſis loquitur, *eſt infelicius, quam in eo, in quo minimum proficias, plurimum laborare.* In Policratico.

De diſciplinis practicis nihil dicam; ecquis enim ineptias quæſiverit inter eos, qui primi omnium animum hominis ad ſapientiam & virtutem componunt? Quamvis nec hic quidem prorſus ſterilis nobis futurus ſit ager, ſi vel unam de affectibus doctrinam conſideremus, cum alii in perſpiciendis aliorum affectibus lynceos oculos, alii in frenandis eradicandisque

propriis vires Herculeas jactitent. Notæ sunt Stoicorum nugæ, qui sapientem credidere neminem, nisi qui perturbationum prorsus expers, hoc est, homo marmoreus aus stipes fuerit. Quos imitati sunt quodammodo Aloysius Luisinus, Lælius Peregrinus, aliique sexcenti, qui ad compescendas suffocandasque feras animi libidines durissimas leges proposuerunt. Et quis nescit nostris temporibus exstitisse plures, qui novam quandam artem exploratoriam commenti, intimos mentis humanæ recessus perreptarunt, & iræ, avaritiæ, cupiditatis nunc semiunciam, nunc assem deprehendisse sibi visi sunt. Nec Politici deessent, qui cuncta ad Reipublicæ Platonicæ, quam nuspiam nisi forte in Utopia invenerint, formam metientes, beatitudinem nobis, qualem vel Dii invideant, perfectissimam polli-

pollicentur. Sed properandum est ad alias disciplinas.

Succedant itaque Mathematicæ, quæ mentes ordine certo a certis quoque ducunt simplicibusque principiis, unde obscura diluuntur, dissolutaque componuntur, & composita in suas dirimuntur partes: ut hac recta differendi consuetudine mens assuescat semper insistere ipsis rebus, atque ita omnis cogitatio, seriesque omnis argumentorum progrediatur a veris, & mens exuat sibi sensim quod e vulgari judicio temere ac stulte conceperat, neque deinceps admittat, nisi quod ordine illo expensum fuerit & exploratum. Etsi vero tantum omnino utilitatis habeant illa studia, ut eleganter diduxit ornatissimus Gravina, insunt tamen & plurima, quæ *nec ignoranti nocent, nec scientem juvant*. Longum foret, per singulas Matheseos partes ire, in quibus me

Gravina Orat. I p. 126.

Lactant. Epist. 45. Lib. 6.

me fateor mediocriter esse versatum ; Arithmeticos tantum & Astrologos tangam. Atque illi quidem nihil tam immensum putant ac nullo limite circumscriptum, cujus numerum iniri posse desperent; itaque & cœli stellas & calculos omnes ad littora maris, nescio an non & atomos ac ipsas exhalationum particulas, per analysin infinitorum exactissime computant, & ad sacra conversi ipsum flagellorum, quibus laceratus est sanctissimus Salvator, numerum
Naudé l. c. p. 7. designant, & in corona spinea mille aculeos numerant, atque ipsius sacrosanctæ Trinitatis mysteria rimati, eam ex numeri ternarii ratione sollicite explicant ; tum & novam de nihilo doctrinam longe, si Diis placet, utilissimam constru-
Id. p. 14. unt, & nunc cum Demonsio *de quarta parte nihili* argute philoso-
p. 15. phantur, nunc cum Bouvellio *de plusquam nihilo* vasta volumina con-

conſcribunt. Præterea de Sole ac Luna & ſtellis omnibus veluti de patrimonio ſuo liberrime tranſigunt. Nam ex quo Hevelius Lunam accurate dimenſus, perelegantes nobis dedit tabulas Geographicas Lunares, montesque & ſylvas, lacus & flumina detexit; id ſibi reliquum putavit Ricciolus, ut novum hunc Orbem in certas provincias diſtribueret, & unam Copernico, alteram Galilæo, tertiam Keplero aſſignavit, ſibi ipſi vero tractum optimum ac maxime conſpicuum animo nequaquam novercante vindicavit. Iſti nimirum ſunt, qui non modo Pomum Imperiale, Sceptrum Brandeburgicum, Enſes Saxonicos & inſignia alia pro ſuo in Principes affectu cœlo inferunt & aſtris appendunt, verum & apotheoſeos jura ſibi ſumunt, ac nova conſecrandi ratione quoscunque velint, ſive vivos, ſive mortuos, inter ſidera collocant,

Selenogr. p. 226.

In Almag. 204.

cujus

cujus quidem assentationis luculentissima afferri possent exempla, nisi parcendum esset nominibus. Præcipue vero hoc loco de iis dicendum esset, qui rerum mortalium omnium eventus ex astris portentosa ratione derivantes, ut lucellum captent, quod volunt, & quibus volunt, vitam, salutem, honores, opes, potentiam, victoriam, sanitatem, sobolem, amicos, conjugia, magistratus & similia prædicunt, & ab iis drachmam petunt, quibus regna pollicentur. Verum de præstigiatoribus istis, qui eo audaciæ processere, ut ipsius Christi horoscopum construerent, & virtutes ejus ac miracula ex eo repeterent, quod Saturnum habuerit in Geminis, mortemque ipsam humano generi tam salutarem Martis opus fuisse fabularentur, * malo

* Notum est Cardanum Christi genesin construxisse, quam cum defendendam suscepisset Jo. Bapt. Morinus in Astrologia Gallica, eam vel hanc ob causam ipsi Christo inscripsit.

malo vos, Auditores, e Jo. Pico Mirandula, Henrico Cornelio Agrippa, atque aliis quorum plena sunt de his volumina, accuratius cognoscere. Libris XII adversus Astrologos. de Vanit. Cap. 31 seq.

Nec magis morabor Physicos, quorum aliqui nihil omnino in rebus, quæ sub Sole sunt, inaccessum, nihil impervium putant, adeo ut non modo in his, quæ ante oculos posita sunt, ad insaniam usque scrupulosi sint, verum &

tentare cavas uteri & terebrare latebras

assueti, in ipsum terræ centrum descendant, ignisque subterranei vires caustícas explorent, imo & ipsum tentent primum mundi chaos, ac præterea in Luna homines, dæmonesque & gehennam quærant in Sole.* Tum nemo est in his

* Infernales tenebras, quæ nemini hactenus mortalium viventi patuere, in Sole lucidissimo deprehendisse sibi nuper visus est oculatissimus Anglus Anonymus, de quo vide Acta Erud. Anni præsentis M. Martio p. 107 sq.

his rebus paulo naſutior, qui non nova ſibi fingat rerum naturalium principia, quibus tanquam firmiſſimo fundamento Syſtema Philoſophiæ naturalis integrum ſuperſtruat, tam parum ſæpe ſibi conſtans, ut vix exſtructum dementiam prodat Architecti, & ad leviſſimum venti ſufflatum corruat. Nam Thales Mileſius, primus ſapiens ab oraculo judicatus, ex aqua omnia conſtare voluit: ejus auditor & in ſchola ſucceſſor Anaximander rerum principia dixit infinita: illius autem diſcipulus Anaximenes infinitum aerem eſſe rerum principium adſtruit. Hipparchus, Heraclitus Epheſius, Archelaus Athenienſis ignem, Anaxagoras Clazomenus infinita principia tanquam particulas minutas & confuſas, ſed divina mente in ordinem poſtea redactas, Parmenides calidum & frigidum, tanquam ignem qui moveat, & terram quæ

Agrip. l. c. C. 50.

for-

formet, Leucippus, Diodorus & Democritus plenum & vacuum, Diogenes Libertus aerem, divinæ tamen rationis compotem, Pythagoras numeros, Empedocles litem & amicitiam ac quatuor elementa, Epicurus atomos & inane, Plato ac Socrates Deum, ideas, materiam, Zeno Deum, materiam & elementa, Aristoteles materiam, formam & privationem, & Hebræorum Philosophi materiam, formam & spiritum pro primis rerum principiis venditant. Nec majorrecentiorum consensus est, quos inter Lincolniensis radios, Reuchlinus Cabalam, Campanella calorem, frigus & spatium, Verulamius instantias, Chymici denique sal, sulphur & mercurium substituunt; ut taceam centum alios, quorum deliria si repetam, vereor ne & aures vestros obtundam, Auditores, & crabrones irritem. Quid alias memorem Physicorum sententias, ut Sancto-

Naudé l. c. p. 100.

Id. p. 16. rii, qui transpirationis insensibilis quantitatem exactissime ponderabat; Fusilii, qui Jul. Cæs. Vaninum in medio rogo constitutum fumo potius suffocatum quam igne absumptum affirmabat, quoniam, ut loquitur in *Mastigophoro*, ignis multo magis frigidus est, quam calidus; Lib. 16 de subtil. Suisseti, qui tanta subtilitate res naturales explicavit, ut ipse Cardanus, subtilitatis autor, fateretur, *in ejus unico argumento, quod contra experimentum de ratione est, solvendo, totam posteritatem laborasse.* Quibus nescio an non accenseri possint Aristotelici, qui suas qualitates occultas tantopere jactitant, Cartesiani, qui bruta animantia sensu prorsus carere, & automati in modum agere somniant, ac nostro tempore Angli quidam, qui in rebus omnibus *vim* quandam *attractricem* deprehendisse sibi visi sunt. Cap. 8 Lib. 3 divin. instit. Et *quæ beatitudo erit mihi proposita*, ut cum Lactantio loquar, *si scivero*,

unde

unde Nilus oriatur, vel quicquid Physici de cœlo deliránt? Ceterum non esset forte ab hoc loco alienum de iis nonnihil commentari, qui ad exemplum Midæ, cuncta quæ contrectant, in aurum converti posse sperant, & bona dilapidant omnia pro lapide, nisi hæc constaret ab aliis jam pridem occupata & explosa.

Quamobrem ad Medicos, qua proxima via est, transeo, quibus hoc charlataneriæ vitium adeo familiare & veluti proprium est, ut difficulter admodum distinxeris Empiricos a probis & doctis Medicis. Etenim non ignoramus, optimos quosque e filiis Æsculapii ingenue fateri, admodum instabilem, fallacem & lubricam esse hanc artem, cum & morborum causæ sint incertissimæ, & expeditissima remedia non raro spem Medici fallant. Adeo ut idem de Medicis dici possit, quod de Haruspicibus Cato quon-

Cic. Lib. I de Nat. Deor. dam pronuntiavit, ſcilicet *mirari ſe, quod non rideret haruſpex, haruſpicem cum vidiſſet.* Nulla certe iis formula ſolennior præter illam:

Si vis ſanari de morbo neſcio quali,
Accipias herbam, ſed quam vel neſcio qualem,
Ponas neſcio quo, ſanabere neſcio quando.

Nam cum omnia profundiſſime neſciant, ſuas tamen pillulas, ſyrupes, guttulas, & neſcio quæ alia arcana, ceu panaceas, cunctis propinant, tanta impudentia, ut vel mortuos in vitam ſe revocaturos polliceantur. Interim pro immenſa, qua valent, poteſtate impune occidunt, felices utique dicendi, quod proſperos ipſorum ſucceſſus Sol adſpiciat & illuſtret, adverſos autem terra contegat. Exemplum

C. Ens Epid. p. 342. luculentum præbet Andreas Baccius, Medicus Florentinus, artis ſuæ probe gnarus ſed cerebroſus, qui ad fœminæ cujusdam curam vocatus,

tus, explorato arteriæ pulsu, qui vehementis febris indicium faciebat, inter alia tandem de ætate rogavit: cumque illa sexaginta tres annos se natam diceret, rejecto ægræ brachio, quam diu, inquit, tu in hoc mundo supereſſe cupis? & irato similis protinus discessit. Porro cum non ignorent isti, quanta sit vis imaginationis, nunc cum Kenelmo Digby pulverem sympathethicum extollunt, nunc cum Leonardo Turneisſero simplicia sub certis cœli constellationibus colligunt, nunc cum Scholiaste Latino Homeri illius versu τέρπει δ' ἀγορὴ ὑπὸ δ' ἐσεναχέξετο γαῖα podagram pellunt, aut cum Joanne Floyero nova adhibent horologia, ad quæ pulsuum motum examinant, & cum circulatoribus aliis lotium in consilium advocant, & ex colore, tactu, pene dixerim, etiam ex gustu de morbi constitutione sententiam ferunt? Narrabo vobis rem ridi-

Naudæ l.c. p. 142.

Iliad. B. V. 95.

Act. Er. 1711 p. 4.

culam, Auditores, quam a Viro fide digno ac gravi relatam memini. Jactabat Empiricus quidam, se ex solo urinæ adspectu non solum de morbis omnibus, sed & de illorum causis, quæcunque demum illæ fuerint, sive natura, sive sors tulisset, certissime cognoscere; interea vero ita instruxerat servulos suos, ut callide homines ad se accedentes explorarent & de his, quæ comperta haberent, clam ad se referrent. Accedit mulier paupercula cum lotio mariti, quo vix viso, Vir tuus, inquit, per scalas domus infausto casu decidit. Tum illa admirabunda, istudne, ait, ex urina intelligis? Imo vero, inquit Empiricus, & nisi me omnia fallunt, per quindecim scalæ gradus delapsus est. At cum illa, utique viginti se numerasse referret, hic indignatus quærit: num omnem secum urinam attulisset, atque illa negante, quod vasculum materiam omnem non caperet, ita-

itaque, ait, effudisti cum urina quinque gradus illos, qui mihi ad numerum deerant. Ecquis vero artes omnes ediſſerat ac technas ad fallendam plebem excogitatas, quibus illi vulgo utuntur, quorum commune ſymbolum eſt: *Mundus vult decipi, ergo decipiatur?*

Aſcendimus ad JCtos, quos *invictiſſimos juris in orbe Monarchas* ſuperioribus ſeculis dictos deprehendimus; & quotusquisque eſt hodie inter Doctores vel infimi ſubſellii, qui non *ex utroque Jure Cæſar* appellari geſtiat? Enimvero *dignitas in tam tenui ſcientia quæ poteſt eſſe?* (utor verbis potentiſſimi Romanorum Oratoris, non meis) *res enim ſunt parvæ prope in ſingulis literis atque interpunctionibus verborum occupatæ. Deinde etiamſi quid apud majores noſtros fuit in iſto ſtudio admirationis; id enuntiatis veſtris myſteris totum eſt contemptum & abjectum. Itaque irati aliqui, quod*

Acta Erud. A. 1702 p. 84.

Cic. Or. pro Mur.

ſunt veriti, ne dierum ratione pervulgata & cognita, ſine ſua opera lege poſſet agi, notas quasdam compoſuerunt, ut omnibus in rebus ipſi intereſſent. Has vero notas atque formulas, quas ubi edidicerint noſtri homines tum jura omnia ſe devoraſſe arbitrantur, idem Tullius *inaniſſimas prudentiæ, fraudis autem & ſtultitiæ pleniſſimas*, nuncupat, *totamque eam ſcientiam ex rebus fictis commentitiis conſtare* pronuntiat, ac poſtremo ſcite admodum in hæc verba prorumpit: *Itaque, ſi mihi, homini vehementer occupato, ſtomachum moveritis, triduo me jurisconſultum eſſe profitebor.* Quæ cuncta mentior niſi noſtris temporibus ſint admodum accommodata. Equidem ſunt alii, qui paulo magis ſupra vulgus ſapientes ſollicitius exercent criſin, & Græca continuo crepant, & cum hariolationes ſuas a Codice Pandectarum Florentino, cana ſenectute

ſtute venerabili, non prorſus abludere intellexerint, tum vero Diis ſe ſimillimos arbitrantur. At verendum eſt ſane, ne hi ipſi ſæpius, dum in emendandis legibus omne ponunt ſtudium, ſanas leges corrumpant, corruptas lacerent penitus & pervertant. Sed magis tamen illi etiam videntur ridiculi, qui quum pro roſtris dicendum eſt ac legibus agendum, ne leguleji videantur, veterum Philoſophorum aut Poetarum ſententias crebro in medium adducunt; qualem ſe audiviſſe Balſacius alicubi teſtatur diſertiſſimum, ut creditus eſt, fori principem ita diſſerentem: *Docebit vos, o Procuratores, officium veſtrum Homerus Iliados K, & Euſtathius Scholiaſtes Homeri in illos verſus;* quos memoriter ad decem vel duodecim recitabat, nulla numerorum & accentuum habita ratione. Aliis nec Juſtinianus, nec Trebonianus ſatis placet, homines quippe, ſi

Epiſt. ſel. Lat. p. 272 ſſ.

illis credas, ineptissimi & vix obelo digni, qui si Jus naturæ, tantopere hoc seculo decantatum, a nostris hominibus addidicissent, longe aliud ac emendatius Juris corpus nobis dedissent. Itaque nihil admittunt a Legislatore sapienter constitutum & tot judicum calculis firmatum, quod non ad naturæ, quam sibi fingunt, legem dijudicent, quam si quisque rationem sequi pro libidine velit, ecquid tandem æquum aut justum futurum existimatis, Auditores? Alii, cum materia aliqua juris deducenda est, & sive consilium sive sententiam rogantur, omnes omnium JCtorum libros evolvendos sibi putant, totaque citatorum, quæ vocant, plaustra colligunt; quibus suas dissertatiunculas, responsa, decreta non tam ornant, quam onerant. Id quod suo etiam sæculo vidit Erasmus, qui inter eruditos, ait, Jurisconsulti sibi vel primum

Conf. Agr. l. c. C. 91.

Enc. Mor. p. 96.

mum vindicant locum, neque quisquam alius æque ſibi placet, dum Siſyphi ſaxum aſſidue volvunt, ac ſexcentas leges eodem ſpiritu contexunt, nihil refert quam ad rem pertinentes, dumque gloſſematis gloſſemata, opiniones opinionibus cumulantes efficiunt, ut ſtultum illud omnium difficillimum videatur. Quicquid enim laborioſum, illud protinus & præclarum exiſtimant. Jam de illis cendum erat, qui Cauſidicinam* ſeu Rabuliſticam exercent, artem mentiendi ab Ariſtotele dictam; iſti cum neceſſitati ſimiles, hoc eſt, ſine legibus ſint, literarum tenticulas & aucupia verborum vibrantesque ſententiolas ſectantur, quibus cauſas belliſſime circumducunt, donec emunxerint penitus ſuos

* Ita vocat Scioppius, qui ante alios in *Conſultatt. de Scholar. & ſtudior. ratione*, de artibus Jure-conſultorum meretur conferri p. 40 ſq.

ſuos clientes; aut ſi id fieri non poſſit, propter illorum opulentiam, litem ex lite trahunt, a ſeris demum nepotibus finiendam aut potius deſerendam. Longæ ſunt lites, longæ ambages & cetera de genere hoc, adeo ſunt multa, loquacem delaſſare valent Fabium.

Denique dum ad Theologos accedo, præcipua mihi circumſpectione opus eſſe video, ne, dum Pſeudo-Theologos in theatrum produco, eorum tangam ſacrum caput, quos profundiſſima animi religione cum piis omnibus proſequor: quare, etſi noſtros nequaquam fatear omni vitio carere, ab iis tamen potiſſimum dicendi materiam petere conſtitui, quorum par fuerat non minus perverſos mores quam doctrinam deſtituiſſe. Hic itaque illi primum mihi memorandi ſunt, qui cum ſint flagitioſiſſimi, pietatis tamen larvam induunt, eoque continuo ad aram

La-

Lavernæ Deæ adgeniculantes exclamant:

Pulcra Laverna, Horat.
Da mihi fallere, da justum sanctumque videri, Epist.
Noctem peccatis & fraudibus objice nubem.

Hinc tot, ut cum Agrippa loquamur, Stoicæ simiæ, tot insolentissima poscinummia, tot palliata mendicabula, tot cucullata monstra, barbigeri, funigeri, restiferi, saccogeruli, loripedes, lignipedes, nudipedes, atrati, nigritæ, grisones, albichlamydes, versicolores, multipelles, linostolii, retiarii, palliati, chlamydati, pullati, paludati, præcincti, brachati, ac id genus aliorum turba histrionum, qui cum de rebus humanis nullam fidem habeant reliquam, ob monstrosæ vestis habitum creduntur illis divina, hodieque sacrum religionis nomen sibi solis usurpant, ac se Christi sodales Apostolorumque con- De Van. Sc. C. 20.

contubernales jactant : quorum vita sæpe sceleſtiſſima eſt, avaritia, libidine, gula, ambitione, temeritate, petulantia & omni scelere referta, sed religionis prætextu semper inulta. S. Vitalis lupanaria frequentiſſime ingrediebatur, scilicet ut meretriculas ad bonam mentem adduceret; at hoc multo audacior Robertus de Arbriſſellis cum sacris virginibus, si quæ pulcriores illi viſæ essent, secure decumbens, quicquid erat titillationum ac prurientium libidinum velut arietes ad expugnandam castitatem admovebat, nimirum ut de tot tentationibus eo glorioſius triumpharent. Deinde de illis dici poterat, qui cum e sacro suggeſtu verba faciunt liberrime, nec quenquam timent, qui illis palam refragari ausit, non tam illud curant, quemadmodum officii sui rationes impleant, quam ut auram popularem captent, eoque in hos, a qui-

Matanasius p. 129.

Id. p. 181.

quibus ſe haud ſatis profunda latria coli exiſtimant, ſatyram perpetuo exercent, & quoscunque volunt, ita depingunt, ut manibus palpari queant; quod dum faciunt, tum demum expergiſcuntur eriguntur, inhiant omnes. Aniles porro fabellas, quas a nugacissimis mulierculis accepere, tanta fiducia narrant, ut centum ad minimum rei geſtæ teſtes juratos habere dixeris, quæ nihilominus, ſi accuratius introſpiciantur, mera deprehenduntur mendacia ac deliramenta. Imprimis vero ut plebeculam territent, in portentis fingendis frequentiſſimi ſunt, nunc piſcinas clamantes in ſanguinem mutatas, nunc puteos ſponte ſua commotos, nunc ejulatus nocturnos, quæ certiſſima bellorum, incendiive aut peſtis præſagia interpretantur: quibus tamen rebus, ſi eventu deſtituantur, valde vereor, ne Atheiſmum facilius quam morum

rum emendationem provehant, & fidem apud prudentiores penitus amittant. Jam si exempla poscitis, non est, ut ea copiosius edisseram, quæ de Nicolao Riccardio, Francisco Panicarola, Thoma Rhedonensi, vulgo Conette dicto, Joanne Capistrano, & clamosissimis hominibus aliis, * narrant Scriptores fide digni; domesticum afferam longe luculentissimum. Venerat

* De Riccardio & Panicarola vide Erithræum Pinac. C. 22 & 46; de Thoma Gonette, qui sæpe habuit auditores 20000, tantoque in honore habitus est, ut quocunque iter faceret, magistratus & populus ex urbibus illi velut Principi obviam procederet, vid. Bayle Dict. T. I p 891 ed. 1, & de Capistrano refert Manlius Comm. rer. Lusat. MS. L. V C. 78, quod artem gesticulandi tam probe percalluerit, ut ex auditoribus, quos habebat innumeros, illi etiam, qui longissime abessent, ita ut nec verbulum percipere possent, largissimas nihilominus lacrymas profuderint. Ceterum in percensendis Pseudo-Theologorum ineptiis otium nobis fecit Erasmus in Encomio Moriæ, qui cum ipse fuerit Theologus incomparabilis, non passus tamen est illis ob characterem indelebilem stultitiæ immunitatem concedi.

rat Lipsiam superiori seculo callidissimus impostor, homo Italus, qui Comitem de Pompejis mentiebatur, & se religionis causa huc delatum simulans, diligenter adibat Ministros ecclesiæ, ne pecuniæ quidem in loco parcens, quod, quanta illorum ad commovendos opulentiorum animos excutiendosque loculos vis esset, probe intelligeret. Eo delectabatur ante alios E. S. R. gravissimus diœceseos nostræ Antistes, eundemque, ceu e Magni Pompeji lumbis justa posterorum serie procreatum, pro ea, qua pollebat, facundia auditoribus suis enixe commendabat. Enimvero cum paulo post audiret, clarissimum Historicum, C. F. F. in familiari sermone asseverasse, quod e certissimis historiarum monumentis constet, jam tum ante mille & quingentos fere annos penitus defeciisse stirpem Pompeji Magni; tum vero Antistes denuo

se prorumpens in suggestum, Pompejum suum vehementius extollere & tantum non diris devovere omnes, qui de prosapia illius dubitarint, adlegatis in rem suam verbis Salvatoris: *Si terrena dixi vobis, & non creditis, quomodo, si dixero vobis cœlestia, credetis?* Sed manum de tabula.

Joh. III v. 12.

Quin ad id potius me converto, cujus gratiam hanc cathedram conscendi. Nunc enim vos mihi compellandi estis, doctissimi Domini Candidati, qui vestrum in bonis literis studium & industriam Excellentissimis Dominis Examinatoribus abunde probastis, eoque digni estis habiti, quibus suprema in Philosophia laurea a Spectatissimo Facultatis nostræ Decano in hac solenni panegyri conferatur. Quare pro ea, quæ a Sereniſſimo Principe ac Domino, Domino MAURITIO WILHELMO, Duce Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Angriæ & West-

Weſtphaliæ, Poſtulato Adminiſtratore Epiſcopatus Martisburgenſis, Landgravio Thuringiæ, Marchione Miſniæ, ut & ſuperioris & inferioris Luſatiæ, Comite Principali dignitate Hennebergico, Comite de Marca & Ravensberg, Domino in Ravenſtein, Academiæ noſtræ Cancellario perpetuo, Domino meo Clementiſſimo, mihi clementiſſime demandata eſt, poteſtate ego D. J. B. M. - - & ad hunc actum conſtitutus Procancellarius, Vos Philoſophiæ ac Bonarum Artium Baccalaureos, Te - - -

* * *

Vos inquam numero XXX Philoſophiæ ac Bonarum Artium Licentiatos facio ac creo, factósque renuntio, tribuens vobis jura omnia quæ huic ordini conveniunt, idque in nomine Patris & Filii & Spiritus S. Amen.

Tandem ad Te convertor, Vir ſpectatiſſime, Excellentiſſime atque

Ampliſſime, Domine Ulrice Juni, Mathematum in hac Academia Profeſſor Publ. celeberrime, ut & Mathematice Regie, Collegii Maj. Princ. Collegiate, & h. t. Fac. Philoſ. Decane, Domine Collega, Compater ac Fautor multis nominibus colende, tibique porro poteſtatem facio his a me modo renuntiatis Dominis Licentiatis ſupremos in Philoſophia honores publice & ſolenni ritu conferendi; Deus faxit, feliciter!

Programma Declamationi primæ præmissum.

DE APPLAUSU ERUDITORUM.

JAm pridem Eruditis obſervatum eſt, plauſum & acclamationes e theatro in ſcholas atque auditoria migraſſe, & Rhetores olim Sophiſtasque ac Declamatores cœnis ſportulisque datis plauſum redemiſſe, domique aluiſſe acclamantium & plaudentium chorum, qui dicturo aut recitaturo ſemper adeſſet, prodeuntem comitaretur, & in ipſa etiam deductione acclamaret; imo & magnificas potentiorum ædes conduxiſſe & numeroſa poſuiſſe ſubſellia, quo major alliceretur auditorum numerus; qua de re Viri omnium confeſſione doctiſſimi, Ludovicus Creſollius *a* & Franciſcus Bernardinus Ferrarius, *b* pereleganter atque erudite commentati ſunt, ut taceam Joſephum

a Theatr. Rhet. L. III C. 20.
b De veterum Acclam.

& plausu L. III. c. De Acclamationibus ap. Gronov. Thes. Gr. T. VIII Conf. & Gaudentii Obstetrix Litter. p. 70.

phum Laurentium, libelli perexigui *c* autorem haud prorsus contemnendum. Enimvero non minori hodie cura atque sollicitudine Eruditi de plausu sibi conciliando laborant, eoque artibus propemodum utuntur iisdem, quas mimi atque histriones in theatris ad concitandos populi plausus & cachinnos adhibere consueverunt. De qua captatione plausus, quam uno, quanquam barbaro, vocabulo *Charlataneriam* Eruditorum dixeris, quum in ipsa Magistrorum Panegyri proxime verba facturus sim, nunc tantum Programmatis loco quædam de iis præfari constitui, qui miro quodam ac insolito Auditorum applausu sive in prælectionibus sive declamationibus gavisi sunt. Et ut veteres prætermittam, ut THEOPHRASTUM Eresium, apud Laert. aliosque, qui ultra bis vel quater mille auditores habuere, primus quidem hic

hic occurrit PETRUS ABÆLARDUS, qui quum in ea incidisset tempora, quibus sordebant bonæ litteræ spissisimisque tenebris obvolvebantur, auditores nactus est prope innumeros, qui non ex Gallia tantum universa, verum & Hispania, Italia, Germania, Belgio ac Britannia certatim ad illum convolabant, & rusticationis causa Lutetia emigrantem tanta frequentia comitabantur, ut si ipsi credimus *d*, *nec locus hospitiis, nec terra sufficeret alimentis.* Nec minor postea PETRI RAMI applausus fuit, qui cum Aristotelicos fortissime oppugnasset, clarissimæ sectæ, quam plurimi inde, in Germania inprimis, Angliaque & Scotia, secuti sunt, autor exstitit. Is vero, cum aliquando contra Carpentarium vehementius excanduisset, *ubi sunt*, inquiebat, *illa tempora, ubi duo millia hominum, qui Ramum volentes audi-*

d. Operum p. 19. Conf. Bayle Dict. Critic. *Foulques.*

audire, *non potuerunt?* e Circa eadem tempora florebat in Italia lepidiſſimum JOANNIS ANTONII CAMPANI ingenium, qui vir quanto hominum concurſu Peruſiæ, cum primum ſcholas aperiret, declamaverit horas tres, ex ejusdem Epiſtolis a nobis editis jucundiſſime patet. Ita enim, ut alia nunc prætermittamus, loquitur *f*:

XII. Kal. Novembris orationem habui apud Peruſinos longe glorioſiſſimam. Aderat Beneventanus Antiſtes urbis; aderant & JCti octo & quadraginta: quid tibi dicam Medicos, Grammaticos, Oratores pœne innumerabiles? quales ſunt Oratores hodie, ſi ſolum non barbare illatineque loquantur. Præterea hominum plusquam tria millia, qui ad me, de quo aliqua præceſſerat exſpectatio, audiendum convenerant frequentia incredibili. Et paulo infra: *Effeci, ut totum triduum ingens quidam in civitate ſtupor ac tumultus eſſe videretur, omnes me*

e. Naudée dans le Maſcurat. p. 111.

f. L. II Ep. I p. 50 ed. noſtræ.

me loquebantur, digitis me, quocunque irem, oſtendebant. Quin & teſtatur Michael Fernus in Vita Campani, *g* Guidum Grammaticum ex eo tempore Peruſiæ publice docere haud auſum. Quanta & Florentiæ eadem ætate FRANCISCI PHILELPHI fuerit exiſtimatio, ipſe alicubi *h* glorioſius prædicat, ubi non tantum ipſas nobiliſſimas fœminas honorandi ſui gratia via cedere ſibi, verum & auditores eſſe quotidie quadringentos & amplius, & hos quidem magna ex parta viros grandiores & Senatores, teſtatur. De JANO PARRHASIO referunt, eum tanto Mediolani plauſu docuiſſe, ut inter juvenes Auditores Senex Trivultius, ſummi nominis & autoritatis Imperator, conſpiceretur. *i* Et ſcribit de ſe ipſo ANGELUS POLITIANUS, *k* cum Catullum forte Veronæ in officina quadam, Viris nonnullis Literatis pœne cogentibus, explicaret,

g. Operibus Ven. 1502, f. editis præmiſſa.

h. lib. II Epiſt. 2.

i. Jac. Gaddius Script. nonEccl. T. II p. 182.

k. in Miſcell. Cap. 19.

non minus multos ſpectata doctrina Viros, quam magnam ſcholaſticorum manum pronis auribus cuncta accepiſſe ac identidem clamaſſe: *demiſſum cœlitus Angelum ſibi, qui Poetam conterraneum interpretaretur.* His proximus JULIUS POMPONIUS LÆTUS fuit, Vir Latini ſermonis ac veteris hiſtoriæ gloria illuſtriſſimus, qui etſi in familiari conſuetudine hæſitante lingua balbutire ſolitus eſt, *l* tanta tamen eloquentia tamque expedite ac venuſte e ſuggeſtu ad cupidam juventutem verba fecit, ut auditores a media nocte ad præoccupanda ſubſellia in auditorium concurrerent. *m* Quod idem ferme de ſummo Theologo JOANNE MALDONATO teſtantur ſcriptores, qui duabus quotidie tribusve horis certatim diſcipulos ſubſellia occupaſſe prius, tradunt, quam ille ludum ingrederetur, ſæpeque eum in aperto atque adeo

l. Paul. Jov. Elog.

m. Vigneul Marville Mel. d'Hiſt. & de Litt. T. I. p. 226.

in

in viis publicis docere coactum esse, ob multitudinem auditorum, quos nullæ exhedræ capiebant. *n* Quemadmodum vero Maldonatus inter Theologos, ita inter Jureconsultos illa ætate JACOBUS CUJACIUS, quem per eminentiam *Jureconsultum* appellatum fuisse Thuanus autor est, incredibili nationum omnium concursu *o* docuit, ac id imprimis impetravit, ut in tanto Auditorum numero nemo vel minimum obstrepere ausus fuerit. *p* Spectatque huc, quod Menagius refert, Cujacium, cum Maldonatum, qui prior illum inviserat, resalutaret, *corona octingentorum juvenum stipatum q* processisse, quos nunquam non auditores habuerit. Sed non inferior Cujacio fuit ANDREAS ALCIATUS, qui in Epistola ad Calvum ita loquitur: *Octingentis & eo amplius auditoribus profiteor; atque in his cum Episcopi, Abbates, Comites aliique*

n. Anton. Bibl. Hisp. Nov. T. I p. 558 & Teissier Add. aux Elog. de Thou T. III p. 303.

o. Toll. de insel. Litt. in nostris Anal. p. 474.

p. Scaligerana 2.

q. *Alatete de son école liers.* v. Menagiana Vol. I p. 13.

que proceres sunt, sed & de remotissimis nationibus quam plurimi, qui ob solius Alciati nomen confluxerunt. qq

qq. Epist. doct. Vir. e Bibl. Gud. Ep. 3 p. 78.

Ita prorsus de FRANCISCO BALDUINO, doctissimo JCto, refert Sammarthanus, *r* testis oculatus, quod sæpe eum viderit Lutetiæ profitentem, *cum ad ejus auditorium permulti primæ notæ homines, Episcopi, Senatores, Equites libenter & maxima frequentia confluerent.*

r. Elog. L. II p. 101.

Et ut taceam JOANNEM CORRESIUM *s*, quem Tolosæ jura profitentem quater mille juvenes studiosos audivisse ferunt, reliquis haud immerito subjungimus HIERONYMUM BUCCAFERRUM, Juris in Italia decus, de quo juvat audire Erythræum: *t Duos & quadraginta annos, quibus jus civile docuit, tanti ad eum concursus fiebant, ut non modo locus in subselliis mature occuparetur, verum etiam schola, atque adeo ambulacrum scholæ adjunctum, auditorum frequentia compleretur:*

s. Cl. VVeis. de satis Er. in aula c. I §. 5.

t. Pinac. n. 46.

retur: tantum a corona silentium fiebat, ut nemo ne mutire quidem auderet; tam multæ assensiones, tam crebræ admirationes oriebantur, ut qui procul adspexisset, summum esse in schola magistrum & tanquam in scena Roscium intelligeret. &c. Verum nemo auditorum numero superavit AZONEM Bononiensem, cujus, pristina jura primum revocantis, *celebritas ex omnibus Italiæ regionibus excibat auditores; ita ut Bononiam attraxerit juvenum fere decem millia*, ut loquitur elegantissimus J. V. Gravina. *u* Nec Medici exemplum deest, JACOBI SYLVII, qui cum ne gradum quidem Doctoris obtinuisset, in ipsa tamen Parisiensi Academia tanto plausu docebat, ut de illo J. Vævræus *x* caneret:

u. De ortu & progr. Jur. Lib. I n. 151 p. 180.

Quem certa methodo medicis de rebus agentem
Assidue in ludo totius principe terræ,
Mille acri assidue spectabant lumina visu;

x. ap. Morell. in vita Sylvii.

Quan-

Quanquam ipse tantummodo *auditores* numeraverit *circiter quadringentos*. y Cui forte adjungi posset CAROLUS PATINUS, qui cum juvenis admodum cadaver fœmininum cultro Anatomico subjeciſſet, maximo applausu gaviſus est; id quod de illo pater Guido z his verbis testatur: *il a un ſi grand nombre d'Auditeurs, qu'outre le theatre, la cour eſt encore toute pleine.* Et quoniam hactenus de Gallis tantum Italisve dictum est, e Germanis nunc producamus PHILIPPUM MELANCHTHONEM, quem auditores interdum mille quingentos habuisse tradunt. *aa* Neque incommode huc referas, quæ de illo refert Jacobus Verheiden: *bb Tantus*, inquit, *ſtudioſorum hic concurſus atque frequentia: tanta Miniſtrorum Eccleſiæ & Ludimagiſtrorum multitudo ex una Melanchthonis ſchola progreſſa, ut ampliſſima Germania vicinæque regiones doctos piosque miniſtros ac præceptores,*

y. Præf. libri de oſſibus.

z. L'Eſprit de Guy Patin p. 57.

aa. König in Bibl. p. 527.

bb. Præſtant. Theol. Effig. & Elog. p. 29.

res, beneficio Melanchthonis, passim suis in locis habuerit, ita ut non immerito ministrorum præceptorumque Pater dictus sit. Ita JOHANNES REUCHLINUS, vulgo CAPNIO, qui inter Melanchthonis familiares præcipuus fuit, in Epistola ad Jo. Secerium *cc* fortunam suam prædicat, dum esse sibi scribit in Scholis Græcis & Hebraicis quotidie auditores prope quadringentos, numerumque augeri indies. His addi possent multo plures, ut Eobanus Hessus, aliique, etiam recentiores, qui plausum ut meruerunt, ita nacti sunt longe maximum. Quibus adjungi hoc loco illi etiam possent, qui cum omnium primi plausum meruissent, illo tamen ita destituti sunt, ut, qua hora discipulorum multitudini doctrinæ præcepta tradenda erant, a corona derelicti ante scholæ ostium cum uno aut altero obambularent; id quod de Aldo Manutio disertis verbis testatur Erythræus.

cc. Præmissa est *Xenophontis Apologia Socratis* Gr. Hagen. 1520. 4 a Secerio editæ.

thræus. Cui Paulum Benium, Julium Pacium JC. ipſumque Lipſium, Puteanum aliosque addere poſſemus; niſi ad id nunc propius accedendum eſſet, cujus cauſa hæc præmiſimus. Nimirum producimus Viros juvenes, doctrina & moribus admodum excultos XXXIV, quibus, cum hactenus in examinibus ſtudia litterarum nobis probaverint maxime, Bonarum Artium & Philoſophiæ Magiſtri titulum, jura & honores, autoritate ac juſſu Sereniſſimi hujus Academiæ Cancellarii, tum & Spectatiſſimi Procancellarii, impertire conſtituimus.

Itaque ut publicam hanc Panegyrin, ad diem proximum IX Febr. celebrandam, ſua præſentia illuſtriorem reddere non graventur, Rectorem Academiæ Magnificum, Comites Illuſtriſſimos ac utriusque Reipublicæ Proceres & Cives ea qua par eſt obſervantia rogamus atque invitamus. Dab. Lipſiæ Dom. V poſt Epiph. M DCC XIII.

Pro-

Programma Declamationi ſecundæ præmiſſum.

DE DIGNITE MAGISTRI, PRÆSERTIM LIPSIENSIS.

DUm ad capeſſendos ſupremos in Philoſophia honores juveniles animos erigere atque incitare conſtituimus, id agendum nobis videtur, ut nec eorum probemus timiditatem, qui perpetuo ad pedem Heliconis hærentes dignitates omnes faſtidiunt; & faſtum reprimamus illorum, qui ad ſplendidos Magiſterii titulos non ſecus atque ad tiaram vel diadema rapiuntur. Etenim ſi primam vocis in Romana Republ. conſuetudinem contueamur, principes ex omni ordine viros Magiſtros appellatos fuiſſe deprehendimus. Habebant Romani *Magiſtrum Officiorum*, quem ſequiori atque ipſa Caroli M. ætate *Magiſtrum aulæ Imperialis*, & hoc tempore in aula

Rom. Pontificis *Magiſtrum Sacri Palatii* dictum, novimus: *Magiſtrum ſcriniorum*, qui *Magiſtros Memoriæ*, *Libellorum*, *Epiſtolarum*, *Diſpoſitionum* complectebatur: *Magiſtrum Archivi*, cui *Archeota* ſucceſſit: *Magiſtrum Admiſſionum*, quem *Oſtiariorum* poſtea dixere. Quid referam *Magiſtrum Populi*, ſeu *Dictatorem*, *Magiſtrum* porro *curiæ*, *cenſus*, *ſocietatis*, *pagorum*, aut *vicorum*, ſeu *Vico magiſtrum*, tum in re ſacra *Magiſtrum Collegii Augurum*, *Larum*, *Saliorum*, *Fani*, denique *Magiſtros militiæ*, *navium*, *armorum*, *equitum peditumve?* Quin & *Magiſter* erat *plauſus*, qui Muſicam ordinabat, & *Magiſter bibendi*, qui leges ferebat bibiturientibus, ut alios taceam longe plures. Tranſiit inde nomen ad ſcholas, primaque Pariſienſis Academia *Magiſtros* habuit *Scholarum*, quorum princeps *Magiſtri Maximi* elogio ſuperbiebat. Non memorabo eos,

qui

qui *Magistri* nomine in re literaria fuere illustres, *Magistrum Sententiarum* Lombardum, *Magistrum Decretorum* Gratianum, *Magistrum Historiæ Scholasticæ* Petrum Comestorem, tum & Græcos, Thomam *Magistrum*, Simeonem *Magistrum* Logothetam, aliosque; illud mihi præcipue visum est memoria dignum, tantam olim Seculo XII in universa Gallia *Magistri* fuisse existimationem, ut nemo ad suprema in Ecclesia & Republ. munia admitti posset, qui *Magistri* honores non esset consecutus, ipsique Cardinales & potentissimi in curia Regia viri titulum hunc ceteris omnibus anteponerent, quod diserte docet doctissimus Bulæus in *Hist. Acad. Paris. Tomo II p. 369.* Atque id & alibi evenisse observamus, quoties ipse Princeps amaret bonas litteras, quod Anglorum imprimis Annales testantur. Ita Jacobo I imperante, Magnæ Britanniæ Rege,

quem ob ſingularem in ſtudia ardorem Heuricus IV Galliæ Rex *Magiſtri* (*Mons. le Maitre Jacques*) elogio compellare conſueverat, nemo erat paulo in aula ſpectatior, quin publico ac ſolenni ritu *Magiſterii* honores capeſſeret; & quo quis fortius ſub Carolo I in obſidione Oxonienſi cauſam optimi Principis tuebatur, (pugnabant vero certatim pro Rege ſtudioſi juvenes) hoc promtius conſequebatur *Magiſtri*, vel Doctoris titulos ac privilegia, ſcilicet ne laurea deeſſet in utroque campo, Martis & Apollinis, ſtrenue decertantibus. Equidem & fuere tempora, cum perexigua haberetur Magiſtrorum ratio, ſive quod Magiſtelli immenſo numero veluti fungi una nocte propullularent, ſive quod optimarum literarum amor barbaris & obſcuris ſeculis refrigeſceret. Nam & Michael Montanus ſuo tempore idem fuiſſe narrat *Magi-*

ſtri

stri atque *Pædantæ* cognomen, teſte Hubero *Or. X*, &, ſi Naudæo credimus, in Dial. *le Maſcurat p. 6*, ſpectatur Romæ epitaphium, cujus hæc inſcriptio:

Hic jacet Jodocus,
Qui fuit Romæ coquus,
Magiſter in Artibus
Et Doctor in partibus;
De gratia ſpeciali
Mortuus in Hoſpitali.

Atque ita fit utique, ut nihil ſit tam eximium, nihil tam laudabile ac glorioſum, quod, ubi abuſus acceſſerit, deriſioni haud exponatur ac deſpectui. Noſtra certe Academia eam hactenus ab æquis rerum arbitris ipſisque adeo exteris laudem obtinuit præcipuam, quod bardos, ſtupidosque ac inficetos & vervecum e patria natos a ſummis honorum titulis longiſſime arceat, iique demum docti, probi literisque perpoliti & ſubacti vulgo cenſeantur, qui ex alma Lipſienſi Academia

lauream deportarunt. Quodsi vero & jura atque privilegia, quæ nostris competunt Magistris, perpendere paulo diligentius velimus; nullam omnino esse Academiam, quæ cum nostra componi penitus queat, vix erit quisquam qui dubitare ausit. Non urgebo nunc illud, quod *Rex Potentissimus* ceterique Academiæ *Nutritii benignissimi* in Literarum, quæ ad Academiam mittuntur, inscriptionibus (dem Rectori, Magistris und Doctoribus der Univ. Leipzig &c.) Doctores Magistris postponant, quod olim & a Carolo V factum fuisse, apud Goldastum in *Const. Imp. p. 245* legimus. Id enim ex eo ortum constat, quod superioribus seculis, qui supremum in Theologia gradum consecuti essent, Magistri potius Thologiæ, quam Doctores appellarentur. Idemque in Jure etiam ac Medicina antiquissimis temporibus obtinuisse proclive est, quandoquidem Seculo demum

demum XIII Doctoris vocem auditam fuisse, observarunt viri eruditi. Quamprimum itaque, ut reliqua persequamur, Magister fueris salutatus, nullis tibi ambagibus utendum, nec, quod fit alibi, a præceptore in cathedram inferiorem deducendus es: suprema patet; neque enim decorum est ex hac ipsa, quam jam semel superaveras, rursus ad infima descendere, ut loquuntur leges nostræ; atque ita sumtuum quoque compendium facies. Cum probe depugnaveris, nulla ad docendum indulgentia opus habes; utere jure tuo, & ad scholas Philosophicas publice invita juvenes studiosos: nam & lubens volensque Decanus Facultatis nostræ, & gratis, calculum apponet. Licebit vero philosophari libere: dudum enim a nobis exulavit lex crudelis jurandi in verba Magistri; id caveas tantum, ne aut rationem aut sanctam religionem lædas; nugivendulis

dulis enim & obſcœnis Divini Numinis contemptoribus nullum in Philuræa præſidium. Patet hinc aditus ad ſacros Patrum conſeſſus; quoties vel Rector eligitur Academiæ Magnificus, vel Canonicus, vel Syndicus, vel Decemvir, vel Senior, vel Aſſeſſor Concilii, non erit minoris ponderis ſuffragium tuum, etiamſi infimum locum tuearis, quam vel Primicerii, vel Secundicerii, aut cujuscunque e Decemprimis, ut vocabulis utar ſcholæ veteris. Deinde habes paratam ad honores & præmia viam: nam ubi bina diſputatione dignum te præſtiteris, adlegeris in conſortium Aſſeſſorum Facultatis Philoſophicæ, tumque & locus tibi patebit inter Quatuorviros in Concilio perpetuo, quo tota regitur Univerſitas, quem honorem tanti habitum fuiſſe a Viris haud obeſæ naris meminimus, ut quamvis alibi ſummis muneribus præfecti, adduci tamen haud

haud potuerint, ut titulum *Assessoris Concilii Lipsiensis Perp.* abjicerent. Et quotusquisque ignorat, sæpissime Magistros nostros, spectatissimis ex omni ordine, etiam Professorio, Viris insuper habitis, in Collegiatorum numerum adscitos, eoque illorum rei familiari pulcre fuisse prospectum. Enimvero hæc ita comparata sunt, ut facile allicere possint Viros juvenes ingenuos, doctos, probos, diligentes, quibus de meliori luto finxit præcordia Titan. Nam cum *Princeps Serenissimus, Dominus, Dn. MAURITIUS WILHELMUS, Dux Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Angriæ & Westphaliæ, Postulatus Administrator Episcopatus Martisburgensis, Landgravius Thuringiæ, Marchio Misniæ, ut & Superioris ac Inferioris Lusatiæ, Comes Principali dignitate Hennebergicus, Comes de Marca & Ravensberg, Dominus in Ravenstein*, Academiæ nostræ *Cancellarius*, munus Procan-

cellarii nuper mihi demandaverit, eoque sub auspicium Februarii anni proxime instantis distribuendi a me sint supremi in Philosophia honores, eos tantum hoc programmate publico invitamus, qui literis, ut par est, sedulo incubuerunt, suaque studia ac doctrinam Examinatoribus probabunt, ceteros vero, qui crudis studiis præmia deberi autumant, serio obtestamur, ne sacros cancellos irrumpere & repulsæ periculum facere audeant. Valete. Dabam Lipsiæ Domin. I Advent. M DCC XIV.

Errata.

Pag. 26 l. 12 lege *amitteret.*
pag. 39 l. 11 lege *Oedipus.*
pag. 88 l. 13 lege *Valdecensi.*
pag. 121 l. 24 lege *Tribonianus.*

INDEX

INDEX RERUM.

A.

Abælardus (Petr.) 135
Abeille Abbas. 6
Academiæ Italorum. 11
Accius Lucius. 91
Æmylius (Paulus.) 84
Æſchylus. 6
Alchymiſtæ. 115
Alciatus (Andr.) 139
Aldrovandus (Ulyſſes) 22 ſeq.
Alexander Magnus. 92
Alexander Mammææ fil. 98
Amafinius. 48
Anaxagoras. 69. 112
Anaximander. 112
Angelutius. 45
Angli Phil. neoterici. 114
Annæus Viterbienſis. 86
Apion Grammaticus. 23
Apotheoſis nova. 109
Applauſus eruditorum. 133 ſeq.
De Arbriſſellis (Rob.) 126
Archelaus. 112
Archipoeta. 95 ſeq.
De Argaez (Gregor.) 86. 87
Argyrophilus. 51
Arioſtus (Lud.) 97. 99
Ariſtoteles. 52. 113
Ariſtotelici. 114
Arithmetici. 108
Aſinius Pollio. 73
Aſtrologi. 110
Aſtronomi. 109
Auguſtus Imp. 93
Azo Bononienſis. 141
Aſſeſſor Concilii Lipſ. 153

B.

Baccius (Andr.) 116
Balduinus (Franc.) 140
Balſacius. 121
Bartolus. 14
Benius (Paul.) 144
Bentlejus (Rich.) 47

Bero-

Berosus. 86
Bibliomania. 35 seq.
Bourdelotius (Jo.) 31
Bouvellius. 108
Boyliùs (Car.) 47. 75
Brandenburgicorum origo. 90
Britannorum origo. ibid.
Brutus & Cassius. 89
Buccaferrus (Hieron.) 140
Bullialdus. 14

C.

Cagnolus (Belmontes.) 91
Cambrorum origo. 89
Campanella. 113
Campanus (Jo. Ant.) 136
Capellanus (Joh.) 32
Capistranus (Joh.) 118
Carettonius (Jo. Franc.) 87
Cardanus. 110
Cariolani, Tragœdiæ, fata. 5. 6
Caroli M. Imper. titulus. 13
Carolus V Imp. 27
Cartesiani. 114
Castelvetrus. 8
Causidicina. 123
Christi horoscopus. 110
Chymici. 113
Cicero. 81. 122
Citationes JCtorum. 122
Concionatores. 126 seq.
Connette (Th.) 128
Contradicendi studium. 28
Corinna. 7
Cornelius (Petr.) 3
Corresius (Joh.) 140
Corvinus (Messala.) 75
Cresollius (Lud.) 133
Critica quid? 73
Critici. 72 seq.
Crozius. 34
Crucimanius (Franc.) 31
Cujacius (Jac.) 139

D.

Dach (Simon.) 98
Dedicationes. 23. seq. 97
Democritus. 113
Demonsius. 108
Demosthenes. 82
Diodorus. 113
Diogenes Libertus. ib.
Dermatius (Franc.) 41
Desportes. 93
Digby (Kenelmus.) 117
Disputationes. 48 seq.
Doctores quando cœperint? 151

Dreſſerus. 85
Dryden (Joh.) 7
E.
Eloquentia externa. 83
Empedocles. 113
Empirici. 9. 10. 71
Epicurus. 113
Epitaphium Magiſtri. 102. 149
Eraſmus. 122. 128
F.
Falſariorum exempla. 86
Fellerus (Joach.) 41
Ferrarius (Franc. Bern.) 133
Figuræ Logicæ. 101 ſeq.
De Flandria (Dominicus) 51
Floccius (Ant. Domin.) 86
Floyerus (Joh.) 117
Formula Medicorum. 116
Franckenſtein (Chr. Frid.) 129
Francius (Petr.) 83
Francorum origo. 90
Fratres Roſ. Cruc. 68. 79
Fullerus (Thomas.) 25
Furor poeticus. 99
Fuſilius. 114
G.
Garopolus, Poëta. 28
Genealogici. 89
Glareanus (Henr. Loritus.) 54. 98
Gorgias Leontinus. 29
Grævius (Joh. Georg.) 88
Grammatici. 72 ſeq.
Gronovius (Jac.) 30. 41
H.
Hajus (Joh.) 20
Harduinus (Joh.) 33
Henninges (Henr.) 29
Henricus IV. Rex Gall. 148
Heraclitus Epheſius. 112
Heraclitus. 69
Hevelius. 109
De la Higuera (Hier. Rom.) 86
Hipparchus. 112
Hiſpanorum origo. 89
Hiſtorici. 84. ſeq.
Homerus. 93
Homeri ſcholiaſtes. 117
Huberus (Ulr.) 46
I.
Jacobus I Rex Angl. 147
Infernus in Sole. 111
Inghiramus. 86
De Inſulis (Alanus.) 16
Julianus Imp. 89
Julius Cæſar. 4
Jureconſulti. 119

JCtorum tituli. 119
dignitas. ib.
citationes. ib.
Jus naturæ. 122
I.
Kircherus (Athan.) 38 seq.
L.
Laberius. 4
Lætus (Jul. Pompon.) 138
Laudes mutuæ eruditorum. 25 seq.
Laurentius (Jos.) 134
Leo X Pont. 95. 96
Leucippus. 113
Libertas literaria. 47
Lincolnienſis. 113
Linguarum ſtudium. 78
Lipſius. 144
Logici. 100 ſeq.
Ludovicus XIV. 5
Luiſinus (Aloyſius.) 106
Lulliana ars magna. 69
Lullius (Raym.) 103
M.
Magiſtri cur Doctoribus præponantur? 150
Magiſtri dignitas. 146 ſeq.
tituli. ib.
contemptus. 148
epitaphium. 102 149
Magiſtri Lipſienſis jura. 151 ſeq.
Malaherba. 93
Maldonatus (Joh.) 138
Manutius (Aldus.) 143
Maro (Andr.) 96
Mathanaſius (Chryſoſt.) 26. 78
Matheſeos uſus. 107
abuſus. 108
Maximus Orator. 48
Mazonius Jac. 29
Medici. 115 ſeq.
Medicinæ partes. 9
Megander (God. Sigfr.) 90
Meibomius (Marcus.) 31
Melanchthon (Phil.) 142
Menckenius (Otto) 102 ſeq.
Mendacia Poëtarum. 99
Meſſenius (Joh.) 98
Metallifoſſor Saxon. 39
Metaphyſici. 100 ſeq.
Molerius. 5. 53
Monachorum ordines. 125
Moralis doctrina. 105
Morinus (Joh. Bapt.) 110
N.
Nicanor Grammaticus. 75
Nominum mutatio. 11
Nonnus. 99

Novitatis pruritus. 27 67 seq.

O.

Oratores. 80 seq.
Orbilius. 48
Ostentatio eruditorum. 29 seq.

P.

Pacius (Jul.) 144
Palæmon. 48
Palatius (Joh.) 85
Panicarola (Franc.) 128
Pansophi. 17
Pantaleon. 85
Parmenides. 69. 112
Parrhasius (Janus.) 137
Patinus (Guido.) 9. 142
Peregrinus (Lælius.) 106
Perizonius (Jac.) 46. 75
Petrarcha. 97
Philelphus (Franc.) 30. 74. 137
Physici. 111
Pickerstaff (Is.) 70
Pindarus. 7
Plato. 82. 113.
Plinius secundus. 18
Poetæ. 90
laureati. 97
Podagræ remedium. 117
Poggius Flor. 45
Politianus (Aug.) 137
Politici. 106
Polygraphi. 21 seq.
Postellus (Guil.) 68. 79 seq.
Protogenes. 69
Publius Syrus. 4
Puteanus (Ericius.) 24 144
Pythagoras. 113

Q.

Quæstiones inanes. 74. 76. 101
Quernus (Camill.) 94
Quintilianus. 82

R.

Rabirius. 48
Rabulistica. 123
Ramus (Petr.) 45. 135
Ranzovius (Henr.) 25
Raritas materiæ. 16
Reinhartus (Elias Sam.) 49. 129
Reuberus (Justus) 24
Reuchlinus (Jo.) 113. 143
Rhedonensis (Th.) 128
Rhetorica. 80
Rhetorismus historicus. 82
Riccardius (Nic.) 32. 128
Ricciolus. 109
Richelius Card. 3
Robertellus (Franc.) 43
Rohault (Jac.) 53
Ronsardus (Petr.) 93
Ruffinus. 89
Rüxnerus (Georg.) 85

S.

Sacerdos German. 40
Sanctorius. 113

Sando-

Sandovallius(Franc.)90
Sanrey (Agnus Benignus) 75
Scaliger (Joſ.) 79
Scaliger (Jul.Cæſ.)12.46
Scherzerus (Ad.) 49
Scholaſticorum elogia. 14 ſeq.
Schottus (Andr.) 25
Schurtzfleiſchius(Conr. Sam.) 88
Scioppius (Caſp.) 12. 42
Segeri (Jo.) ambitio & vita. 16
Sejanus. 89
Serlo Logicus. 100
De Serres (Joh.) 33
Silo Logicus. 100
Slatyer (Wilh.) 90
Socrates. 82. 113
Sol locus inferni. 111
Stoici. 82.106
Stumpfius. 85
[illegible]etus. 114
Sylvius (Jac.) 141

T.

Taſſonus (Alex.) 44
Tituli eruditorum. 11.13
librorum. 18 ſeq.
Thales Mileſius. 112
Theatri plauſus. 2 ſeq 8.
Theologi. 124 ſeq.
Theophraſtus Ereſius. 134
Thevet (Andr.) 79
Tiberius Imp. 74
Tragœdiæ *Le Cid* fata. 3
Trapezuntius (Georg.) 45
Turneiſſerus (Leonh.) 117

V.

Valla (Laur.) 45
Vaninus (Jul.Cæſ.) 114
Varillas (Ant.) 86
Verderius (Ant.) 43
Verderius (Claud.) 43
Verulamius. 113
Veſtitus eruditorum. 51 ſeq.
Vetuſtatis admiratores. 37
Villanus (Nic.) 44
Virgilius. 93
Vis attractrix. 114
S. Vitalis. 126
Vitilitigia. 48
Ex Urina judicium. 117
Urſinus (Fulvius.) 36

W.

Weiſius (Chriſt.) 81

Z.

Zabarella (Jac.) 90
Zapata (Ant.Lupianus) 86
Zeno. 113
Zieglerus (Caſpar.) 28
Zopyrio Grammaticus. 49

)o(

PA
169
.M51
1917
v. 1

4103631

CORNELL UNIVERSITY
LIBRARY
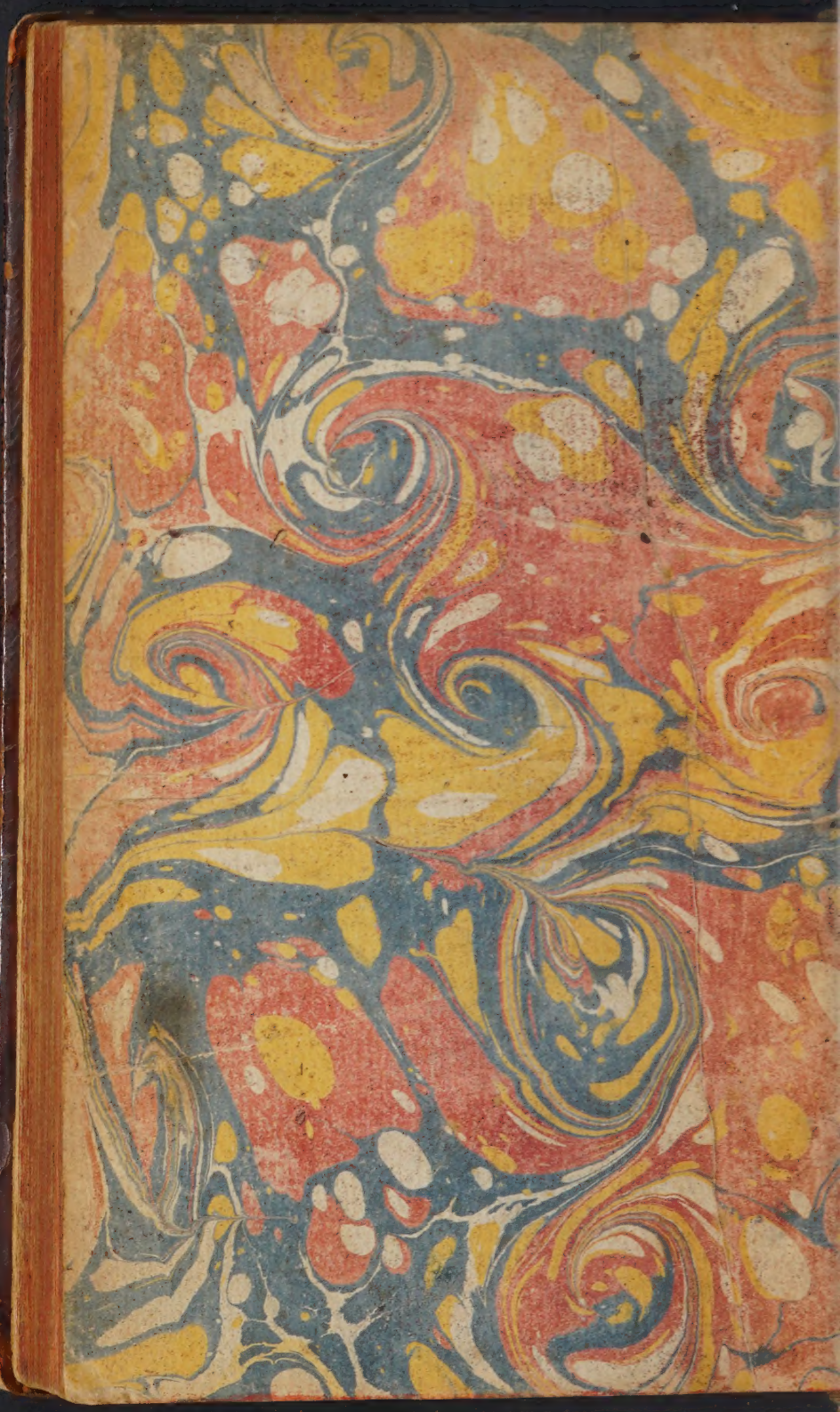
11260